

REDACTIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria
de un an fl. 10; pe 1/2
an fl. 6; pe 1/4 de an
fl. 2.50 pe 1 lună fl.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se întorc.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Anlich (Adam)

INSERȚIUNILE

de 1 per garsonă: prima oră
7 cr.; a doua oră 6 cr.;
a treia oră 4 cr. și timbre
de 30 cr. de fiecare oră
câtune.

Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrieri nefracate nu
primem.

TRIBUNA POPORULUI

Anul III.

Număr de Duminecă

Nr. 44

FIUME

și

Sebeșul-Săsesc.

Câte au pățit și tot nu învăț minte! Nu vor să înțeleagă, că dragoste cu sila nu se poate, că silit nici un neam din patrie nu o să le învețe limba, nici o să-și lase, de dragul lor, batjocorită sfânta istorie națională.

Cele întemplate zilele acestea la Fiume și Sebeșul-săsesc sunt dovezi strălucite.

La Fiume întreaga obște italiană, mulțimea covârșitoare a poporului băștinaș, s'a sculat ca un singur om, și trei zile d'arândul orașul era ca în plină revoluție. De ce? Pentru-că societatea tramvaiurilor pe vagoanele sale noi a scris și câte-va cuvinte ungurești.

„Nu ne trebuie nici un cuvânt unguresc, în patria lui Rosetti numai limba italiană să fie,” — eată ce strigau Italienii, oprind tramvaiurile și gonind pe toți din vagoanele cari prin inscripțiile lor ungurești — zic ei — sunt o batjocură aruncată în fața Italienilor...

Și se știe, că chiar la 1848, n'au avut Ungurii prietenii mai buni ca pe Italienii din Fiume, cari întotdeauna au ținut cu Ungurii... În schimb însă, n'au azi stăpânitorii nostri dușmani mai neimpăcați ca pe Fiumani. De ce? Pentru-că aceștia au băgat de seamă, cum toată grija ce stăpânirea din Budapesta o arată pentru orașul dela mare, are o singură țintă: să-i prindă pe Italienii cum prinzi peștele în mrege, și să-i desbrace de moravurile lor strămoșești, chiar și de limbă, dacă s'o putea, apropiindu-i tot mai mult de neamul lor, cu care de altfel n'au nici în clin nici în mănec.

Și uite-așa, de trei ani de zile, între Italienii din Fiume și stăpânirea ungurească e o necurmată luptă, purtată cu străjnicie, mai ales sub Bănyfi, și Italienilor nu le scapă un singur privilegiu pentru a-și arăta ura față de tot ce este unguresc.

Știu ei bine, că deocamdată Ungurii sunt mulțumiți numai cu câte-va cuvinte tipărite pe ușile ori ferestrele vagoanelor. Mai târziu însă li-ar crește pofta și ar dori alte lucruri, mai păgubitoare pentru Italienii.

Le taie deci ori-ce poftă chiar dela început.

Dar la Sebeșul-săsesc ce s'a întemplat, de tipă Ungurimea ca din gura șerpelui? Eată ce. O mână de Unguri, rătăcită p'acolo printre Români și Sași, ca un fir de polomidă într'o holdă de grâu, zic: mână asta de Unguri și-a pus gând mare. Să serbeze, la 2 Noemvrie, ziua morților într'u pomenirea Ungurilor căzuți la

1849 în luptele din giurul aceluși oraș săsesc.

Slobozi s'o facă. Ba chiar datorii. Vorba e, că trufașii de ei nu s'au mulțumit să serbeze pe ai lor, ci s'au apucut să ocărăscă pe ai altora: într'un apel lipit pe zidurile orașului săsesc și românesc, între altele Ungurii scriau, că la 1849 honvezii cari au rămas răniți, au fost uciși de populația săsească.

Se înțelege, că cetind acestea, Sașii s'au supărat foc. Așa ocară! Și încă cine să ocărăscă pe părinții și pe bătrânii lor? Niște venetici, o mână de oameni, încât să-i asvirii cum asvirii un pumn de țerînă.

Optsprezece din sfetnicii orașului s'au adunat deci și au invitat pe primar să-și facă datoria: să nu lase pe zidurile orașului tipăriturile pline de ocară mișelească. Ear primarul, Sas și el, se putea oare să nu asculte pe sfetnicii, pe alegătorii săi?

Da, el a uitat însă că Ardealul e în stăpânire ungurească și prin urmare, Ungurii își închipue că sub oblăduirea acestei stăpâniri, lor totul le este slobod... Așa, că deși vinovați, Ungurii se țiu ei de cătră pădure și ție-e mai mare scărba citind sudălmile ce aruncă asupra Sașilor, cari i-ar fi batjocorit...

Se vede însă că nici o pățanie nu-i face să învețe ceva. La Brașov, unde au voit să batjocorească steagul săsesc, li-s'a dat peste ghiare. Minciuna lor dela Arad, unde spuneau că Românii mor de dragul limbii ungurești, sunt siliți, în cele din urmă, să o mărturisească chiar cei mai aleși ai lor.

Și cu toate acestea, fiecare zi aduce o nouă horoboasă ungurească și vinovați sunt — hoții de păgubași, naționalități, cari nu vor să le mai rabde nici o blăstămție.

Limba nemțească oficială în Budapesta. Sub titlul: „Stampila nemțească a capitalei țerii”, „P. Lloyd” de la 8 Noemvrie, în rubrica știrilor zilei (Lokalnachrichten) publică următoarea surprinzătoare notiță:

„Mai multor persoane, militari în rezervă, le bate la ochi, că prezența lor la adunarea de controlă a fost adevărată. de cătră oficialii secțiunii de țineră în evidență militară din Budapesta, prin stampila nemțească: „A fost de față la adunarea de controlă” (Beigewohnt der Kontrollversammlung); pe când până acum observarea aceasta adevărată suna pe ungurește: „Az ellenőrzési szemlén jelen volt”.

Nici o altă foaie patriotică nu reproduce știrea, astfel că a trecut neobservată această strajnică „trădare de patrie”. Ce e drept, și în „P. Lloyd” ea e tipărită cu litere mici și e ascunsă printre lucruri neînsemnate, fără ca foaia să-și facă ceva răstălmăcire.

Cum se explică o așa lipsă de priveghiere din partea patrioților de tot soiul, — nu pricepem.

Un episcop de ris. Episcopul catolic din Rojnavi (Rozsnyó, comitatul Görög), Ivánkóvici, născut și el din părinți slovaci, a trimis preoților din diecesa sa o circulară, în care le atrage luarea aminte asupra nevoilor celor mari, de care suferă poporul slovac și mai deosebi asupra emigrărilor ce tot mai mult cresc. Prea Sfinția Sa crede (?) și spune, că: „singura pricină a tuturor acestor nevoi este, că poporul slovac nu știe ungurește; d'aceea, zice Cuminenția sa sfântă, el nu poate răsi în concurență nici cu munca sa, nici cu produsele industriei sale casnice”.

Și recunoscând așa de minunat boala și suferința sârmaului popor, se înțelege, că și pentru vindecarea ei prescrie leac tot atât de minunat; în susamintita circulară poruncește, ca: „în toate școlile (catolice) ale eparchiei să se învețe limba maghiară cu cea mai mare scumpătate;” ear pe deasupra: „preoții să înființeze în fiecare parohie reuniuni de cântare și de cântări unde să se cânte și să se cetească numai ungurește.”

Prea Sfinția Sa crede, că așa va goni și miseria poporului și va stavili emigrarea. Se poate oare mai mare prostie? Tocmai din potrivă se va înțempla. N'ar morita oare acest păstor să fie poreclit „lupul turmei sale”? Și mai curând să fie numi, gendarm decât părinte sufletesc al poporului?

Italienii din Fiume. Cu prilegiul tulburărilor ce s'au petrecut în săptămâna aceasta, mai multe zile de-arândul, din cauza că poporațiunea din Fiume cerea înlăturarea inscripțiilor ungurești de pe vagoanele tramvaiului electric, au fost arestați 33 inși, din care 10 și acum stau încă închiși.

Foile patriotice din Budapesta se vaeră toate, cât de grozav urgisii sunt Ungurii în Fiume, fie slujbași sau de ori-ce altă ocupație. Unii dintre ei cer chiar, ca guvernul să o mai slăbească cu prigonirile și calcările în picioare a limbii și drepturilor poporațiunii băștinașe italiene, căci, zic ei, nu mai sunt siguri nici de viața lor.

Eată și acolo urmările înțelepciunii stăpânitorilor nostri.

Austro-Ungaria și Muntenegru. „Neue Freie Presse” de la 7 e. are următoarea depeșă din capitala Muntenegrului, Țetinje:

„Ziarul oficios „Glas Tiraogorja” provoacă cu multă hotărâre pe neguțătorii muntenegrii, a cumpăra toate mărfurile străine în primul rând din Italia, apoi din ori-care altă țară, numai de la Austro-Ungaria la nici un cas.”

Această dujmănie între monarchia noastră și mititeaua țerșoară a Munților-Negri dăinuște de mai multă vreme și se înăsprește pe zi ce merge. Trebuie să se fi întemplat ceva tare supărător între ele după perdele, dar se tăinuște cu îndăjire și dintr'o parte și din alta.

Afacerea gimnasiului dela Năsăud.

(Coresp. part. a „Tribunei Poporului.”)

Năsăud, 31 Oct. 1899.

Onorabile Domnule redactor!

Cum știți, încă în Iulie dl Virgil Șotropa a fost ales de comisiunea administrativă a fondurilor școlaste năsăudene unanim director al gimnasiului de aici. Apro-

bar, a guvernului până astăzi încă n'a sosit, și cauză amânării sunt melecnele deputatului Ciocan și a oamenilor săi, cari din toate puterile au lucrat și lucră contra dl Șotropa, așa că — după-cum auzim — ministrul Wlosics, la informațiunile organelor politice, e deja dispus să nu aprobe, pe motiv, că dl Șotropa e prea mare și periculos naționalist român, cu un curânt, motiv curat politic șovinist.

Vă rog deci, Domnule redactor, și prin mine vă rog toți oamenii noștri de bine, să binevoiți a face o interpelare în ziarul D.-Voastre, privitor la aprobarea alegerii dl Șotropa: cum de ministrul întârzie a aproba o alegere în toată regula, unanimă și făcută în deplină consonanță cu concursul formulat chiar după dorința ministrului? Unde ajungem cu drepturile noastre, normate în statut și cum să nu uribă Românii motiv de a se plânge lumii de nedreptățile, ce zilnic se scrișesc contra lor? Și marile jertfe, ce grănițeră năsăudeni au adus și continuă a aduce pentru înființarea și susținerea școlilor lor: au nu merită ei, ca un părintesc guvern, cu devisa „lege, drept și dreptate”, să nu zădărnicească mereu dispozițiunile, ce patronatul lor școlar le ia, în deplină înțelegere cu statutul sancționat și după serioase chibzuirii și îndelungi experiențe, în folosul bine înțeles al institutelor lor de cultură?

Din parte-ne adaogem numai atâta: faptul că se întârzie aprobarea dl Șotropa, profesor bun, e o dovadă, că în unele afaceri și sub ministrul Szell poruncește tot — Bănyfi. Trist!

Intâlnirea Impăraților.

Joi, la 9 Noemvrie r. Impăratul și Impărăteasa Rusiei au fost la Potsdam, să vadă pe Impăratul și Impărăteasa Germaniei.

În cercurile politice se atribuie o mare însemnătate acestei întâlniri între puternicii împărați. Se socotește deosebi ca o cheazăie că pacea prin nimic nu va fi tulburată. Marile puteri nu vor opri pe Anglie să-și vadă de treabă în Africa de mează zi, în schimb însă atât Rusia cât și Germania sunt înțelese să ceară Angliei învoiala de a se răspiăti și ele câte cu ceva.

Ear împărăteala, după cum se pare, merge pe socoteala marelui împărațel Chinez, ajunsă o manta din care rupe fiecare împărăție din Europa.

Perechea imperială rusă a fost întâmpinată la gara din Potsdam (lângă Berlin) de o mulțime mare de lume aleasă. Musca a cântat imnul rusesc și un batalion de grenadieri făcea de gardă. Când s'a opăit trenul, împăratul Wilhelm și împărăteasa Augusta Victoria s'au apropiat de vagonul din care a coborât întâiu țaravna și apoi țarul. Impărații s'au îmbrățișat și serutat cu căldură; tot așa și împărătesele.

Sosind la curte, s'a dat un prânz ear după masă împărații și împărătesele s'au plimbat în grădina numită Saus-Sonci, unde e mormântul împăratului Frederich, pe al cărui cociug țarul a depus o frumoasă cunună.

Seara s'a dat masă mare, la care au fost invitați și înalții demnitari ai celor doi împărați.

De la cătănie.

Cu groază aflăm de o nouă sinucidere la miliția din Arad. Jertfa cea mai nouă e recrutul Bugariu din Micalaca, carele a servit la tunarii staționate în St.-Miclăușul-mic. A fugit acasă și s'a spânzurat în casa părintească. În decursul lunii Octombrie acesta e al optulea recrut, care se înmormentează în Arad. Și desertările continuă.

Acest bogat seceriș al morții în șirurile floarei poporului nu poate fi numai din întâmplare, căci desertările și sinuciderile sunt mărturiile unui neomenesc tratament în casarmă.

La instrucția recruților, zice corpcomandantul Schwitzer să se aleagă instructori cunoscători de oameni.

Și par'că chiar aici zace răul. Din educația corpului oficeresc lipsește acest moment umanitar. Se cresc numai comandanți și nu totodată părinți ai soldaților. Pe deasupra aduc la regimente tot oficeri străini de naționalitatea regimentului, cari nici nu cunosc firea poporului din care e compus regimentul și nici inimă nu au față de el. Pentru oficer soldatul e material, pe care-l dă pe mâna suboficerului să cioplească din el o mașină militară.

Și cine sunt suboficerii? Tot felul de cificari de neam străin de fecor. De la acest element de suboficeri înzadar cere corpcomandantul „Menschenkenntnis“ (cunoștință de oameni), că de unde să știe el bunăoară firea Românului și de unde să aibă el simțământ pentru acel Român urgisit de el încă din viața civilă, asupra căruia își poate vărta veninul la cătănie?

Domnul corpcomandant ar implini în faptă un act umanitar atunci, când ar da „Menschenkenntnis“-ului acel înțeles ca șargele să fie alese după posibilitate din naționalitatea care dă regimentul. Numai așa ar avea însemnătate practică ordinul său, altfel rămâne întreaga dispoziție numai cuvânt răsunător.

Recomandăm aceste considerații Excelenței Sale Dlui corpcomandant Schwitzer.

Torturile groaznice de la Măca.

Cine nu și aduce aminte de grozavele torturi ce au săvârșit la Măca, un sat ungurec lângă Comorn, asupra unor săteni săraci, solgăbirul Szabó și alți slujbași d'at stăpânirii?

De patru zile săbaticii slujbași sunt în fața judecătorilor. Toți tăgăduesc, ca niște nerușinați, deși atestate date de doctori adevăratele torturile, pe care Kovács, cel mai rău chinuit, eată cum le-a povestit:

„La 17 Noembrie (anul trecut) geandarii m'au prins încă pe uliță și în urma poruncii notarului, m'au ferecat și bătut îndată. Ziceau să le dau banii (cari s'au furat din casa comunală; sătenii zic că i-au mâncat notarul și primarul); dar eu le-am spus că nu știu nimic. M'au legat atunci fedeleș (d'un par gros, de mână și picioare, așa că spatele atârna în jos). M'au ținut așa până dimineața la 5 ceasuri. A venit atunci solgăbirul, care după ce m'au deslegat, tot cu călcăiele cizmei a sărit pe mâinile mele. M'au legat eară fedeleș și m'au bătut cu o băta de corn. Și deoarece nu mărturisiam nimic, notarul mi a strigat: Aici o să crapi! Au adus apoi spirt și l'au aprins sub talpele picioarelor mele. În durerile sfâșietoare, am mărturisit (lucruri ne-

adevărate, spunând că banii sunt îngropați în hotarul satului). Când n'au găsit însă banii, toți cei 4 domni m'au bătut cu bătele. Au adus și pe soția mea, pe care după ce au chinuit-o, au pus-o să dea și ea în mine și să privească până-ce, făcut fedeleș, m'au spânzurat d'un cuiu. Notarul într'astea mă înjura și batjocorea și țigara aprinsă mi-a frecat o sub nas. În cele din urmă s'a rupt frînghia (streangul) cu mine și am căzut la pământ“.

Ear' de mâncare 5 zile nu li-s'a dat nimic.

Cam așa au fost torturați 12 săteni, chiar și două femei, încât unii au rămas slutiți pe toată viața.

Vom vedea cum se va face dreptate.

Folosirea steagurilor.

În urma pășirii hotărâte a Sașilor din Brașov, primarul acestui oraș a făgăduit, că va porni cercetare împotriva căpitanului poliției, fiind-că, talmăcind rău ordinațiunea ministerială, scosese și el o opreliște de a se folosi alte steaguri și colorii de cât cele ungurești. Adecă, vorba să fie de „rea talmăcire“; căci pe de o parte porunca ministerială a fost întocmită, în doi peri, încât polițaiul o putea lua cum voia; ear' el, voind să facă mai pe plac talmăcirii șoviniste, a purces așa, încât Sașii s'au împotrivit și polițaiul trebuie acum să ispășească și propriul său păcat și acela al stăpânirii viclene.

Dar' în urma pășirii hotărâte a Sașilor brașoveni, la cari de astă dată s'au alăturat și deputații sași din Dieta, ministrul-preșident a promis, că va înainta Dietei o lege despre folosirea steagurilor și colorilor, de ori ce soiuri. Se vede treaba însă, că nemulțumirea și supărarea celor din Brașov nu numai că nu s'a domolit, ci a mai crescut, nevoind să aștepte până-ce ministrul-preșident își va aduce aminte de făgăduință, ear' Dieta se va milostivi a vota o lege ca cea suspomenită. Căci, eacă ce sunt silite a vesti însăși foile maghiare, în numărul lor de Marți chiar, 7 Noembrie:

„Viceșpanul comitatului Brașov și poliția orașenească, și până când chestiunea steagurilor, semnelor și colorilor va fi regulată pentru toată țeara și în mod deopotrivă pentru-că publicul (?!) sas și român din comitatul Brașovului să știe cum să se poarte, a scos următoarea publicațiune:

1. Folosirea de colorii și steaguri ale comitatului, ori ale orașului pe clădirile autorităților respective, sau la împodobirile făcute de ea, poate să fie permis numai așa, ca steagul național maghiar să fie reprezentat pe clădirile respective sau la împodobiri, în loc vedut și în măsură potrivită.

2. Reunirile în ființă pe temeiul statutelor întărite din partea autorităților statului pot să folosească libere în locuri publice și la întruniri, propriile lor steaguri; e însă de dorit, că cu privilegiul conductelor, sau procesiunilor, steagul național maghiar să fie dus cel puțin în frunte.

3. La împodobirea caselor este permisă și folosirea colorilor orașului, dacă se vor înfișa și steaguri naționale în număr egal.

4. Studenților le este permis, a purta semne de reuniuni și să iasă cu propriile lor steaguri, deși ei sunt îndatorăți a folosi pe lângă steagul propriu și steagul național (ungurec).

POPORUL NĂPĂSTUIT.

Sărăcia e mare și miseria nespuse mai în toate părțile țării. Îndeosebi însă în mijlocul populațiunii de prin munți: prin-tre Români și Slovaci.

Asta e vestea tristă, care prea adese-ori rezună chiar și în foile ungurești, căroră, de altfel, puțin le pasă de necazurile nemaghiarilor.

În vreme-ce bani din greu se cheltuesc an de an din vistieria țării pentru lucruri de falsă și îmbuibare, pentru îndestulirea plăcerilor domnești și jidovești de pe la orașe, pentru rid carea de palatieri și teatre: — poporul, din a cărui cruntă sudoare se adună acești bani de cheltueli pe seama domnilor, geme și se svircolește în cumplită miserie.

În vreme-ce an de an cu bani grei se plătesc, tot din pungile poporului, sumedenia de trântori pensionați ai țării; sutele de deputați din Dieta, cari, în loc să caute chipul de vr'o îmbunătățire și în starea materială a poporului, își petrec viața în nelucrare ori, cel mult, își sparg gurile și peptul cu planuri nebune de maghiarizare: —bietul popor, care-l plătește, se mistuie în totală sărăcie.

În vreme-ce, începând de sus de la cărma țării, până jos, la cel din urmă notar sătesc și până la cel mai nevoiaș jidan sdrențar de pe la sate, toți își bat capul cum să maghiarizeze țeara și lumea, cum să stărpească din țeară neamurile nemaghiare: — poporul, care-l susține, stă gata să piară de foame.

Le cunosc aceste rele toți căți se îmbuibă din munca cruntă a țeranului; toți le știu acestea în rînd cu cei dela cărmă, dar' nimeni nici habar nu are de starea desperată a poporului sărăcit, stors și istovit până la măduvă.

Un vaiet mai nou de această natură îl cetim în foaia ungurească „Budapesti Hirlap“, numărul din 7 Noembrie a. e.

Sub titlul „Miseria la poalele Carpaților“, numita foaie primește de la corespondentul său din Ocna-Slatina (comitatul Maramureșului) următoarele rânduri:

„Când și-a stringuit de pe câmp și și-a vîndut rodul muncii sale, atunci mai ajunge și bietul țeran la ceva parăluțe. De aceea, tocmai atunci au obiceiul să năvălească asupra lui și cei-ce adună dările, dacă au adevă de unde și ce să adune. La noi însă, în aceste părți ale Maramureșului, gol stă nu numai hambarul, ci și stomacul bietilor oameni, deoarece că pământul nu rodește și vremea a fost anul acesta foarte nepriinciosă. Mai ales o simt această locuitorii din părțile deluroase și necredute dela poalele munților, și îndeosebi țeranii ruși și români. Miseria acestora ețan e nespuse de mare, deși nu se poate zice, că bieții de ei n'ar fi obișnuinți deja cu miseria și cu suferințele. Aproape ani de-a rîndul aceștia nu văd mâncare caldă și hrana lor e pâine de țerite, ciapă și rachiu. Estan însă nici de-aceștia nu vor fi în foarte multe comune din acest comitat.

„Ce are să facă acum bietul țeran în asemenea împrejurări? Fiecare își scoate la țerg purceleașul, ori altă vită dela casă; căci așa și zice fie-care: să vîndă ce are și ce poate, până nu vine să-i ia executorul! Din unele ținuturi mai norocoase, unde pământul a mai rodit în câțva, poporul își trage dela gară mâncarea mai bună, varza și altele, și cu carul le duce la țerg. Ear' din pricina aceasta lucrurile sunt atât de ieftine, că bietul om își vinde rodul muncii sale pe un preț de nimica. Porci grași de tăiat, se vînd câte ei 15—20 fl. și din varza (curechiu) cea mai fină vinde bietul om câte cu 2 fl. suta de căpățini. Un singur lucru și-a urcat prețul pe piață: cucuruzul, căci acesta și-l cumpără din creșterății sei bietul popor, ca să aibă și el cel puțin atîta hrană preste iarnă; ear din hrana aceasta o să vezi apoi pelagră și alte miserii.“

Din pricina acestora amărăciunea poporului e foarte mare și mîșcarea de emigrări, de ducă în lume străină, se lățește tot mai tare: o sumedenie de oameni sărăciți se pregătesc să ia lumea în cap și să și porărească vetrele.“

Un alt caz, care braț de braț merge cu această miserie, în care poporul e împins prin oblăduirea guvernelor ungurești, îl găsim zugrăvit în numărul dela 24 Oct. al foii ungurești „Pesti Napló“. Casul acesta înfățișează în colorii de tot posomorite

și starea sanitară din comitatele dela mează-noapte ale țării.

Vorba e dar' și aici de ținuturi cu populațiune nemaghiară, de comitatele noastre Slovaci, cari, pe lângă sărăcia cea mare, mai sunt lăsați pradă și boalelor de tot felul, necurățeniei și lipsei de doctori. Cu un cuvânt, bieții oameni tînjesc și se mistuie acolo într'o stare nesădătoasă, fără-ca autoritățile să poarte grije de lecuirea re-lelor, cari se năpătesc asupra bietului popor. După-cum arată și statisticele ofici-oase, tocmai în aceste ținuturi sunt mai numeroase și casurile de emigrare, și cele de mortalitate.

Știm cu toții, — scrie „Pesti Napló“ — că pricina cea mai mare a acestui rău este sărăcia și miseria, ce bîntuie în comitatele Ungariei-de-sus, și de cari sufer acolo chiar și doctorii cercuali, mai ales în comitatele Lipto și Arva, unde în depărtări de multe miluri nu dai nici de-un singur doctor de cere, pentru-că, zău, pentru o plăta de 300 fl. pe an și câte 20 cr. de un re-cept, — doctorii acolo de loc nu se îmbulzesc. Nu e dar' nici o mirare, dacă aici casurile de mortalitate întrec foarte departe pe cele din alte comitate ale țării.

Scrisoarea de mai jos însă, ce numita foaie ungurească o primește ca o zugrăvire a grozavelor stări de lucruri din comitatele Bereg și Ugocea, revoltă ori-ce simț omenesc și arată o desvîrșită nepăsare a autorităților față de starea sanitară a populațiunii.

Estă aci câteva grozavenii din pomenita scrisoare:

„În comitatele Bereg și Ugocea sunt multime de orașele, unde magazile de oase și sdrențe sunt așezate în mijlocul orașului. În acestea și adună „negustorii“ (jidani) oase de cai pline de sânge, sdrențele cele mai murdare și tot felul de lăpădături. Toate acestea respectivii negustori mai întâiu le întind în curțile lor să se usțe, răspîndind în toate părțile orașului miiasmele cele mai infecte și mai dogoritoare. Nu e destul însă numai atât. Sunt multe orașe, unde aceste locuri scârboase și pline de bacicii omoritori se așează la țermurii apelor, în dosul grădinilor. Ear peste vară locuitorii, mici și mari, ai orașelor se scaldă în apa infectată de aceste murdării, ducend cu ei acasă microbii feluritelor boale lipicioase și omoritoare.

Și față de toate acestea autoritățile orașenești sunt atât de nepăsătoare, încât îngăduie, ca chiar în mijlocul orașului să și facă bordeiul lor de lucru până și șinterii cu belitoarele lor de căni. Ba sufer în lîniște, ca toate acestea să se așeze în nemijlocită apropiere de școli și de spitaturi, ceea-ce în toată lumea nu se mai întîmplă, afară de aceste ținuturi părăsite ale țării.

Abia s'ar pute găsi cuvinte pentru înfierarea acestor stări de lucruri asiatică! „Dacă cetim — zice scrisoarea foii ungurești — despre difterie și de tot felul de boale lipicioase, care decimează copilașii mititei, aducend desnădăjduire și jale su-te-ori și miilor de familii, — fără-voi ni-se înfișa în gând icoana acelor orașe, unde atât de nepăsător se suferă pustirea de viați omenesti, fără-ca cei chemați să și miște urechile măcar.“

Ear' la aceea scriitorul adaugă nemijlocit:

„În chipul acesta de geaba giugulim noi pe Ciangăi, înzador ocrotim pe Ruteni și în pagubă merge toată strădania noastră ca să lănuim pe Slovaci de pămîntul patriei: — nu ne sporim; noi perdem la pol, ceea-ce am câștigat la vamă.“

Estă o „cumințenie“ în creerii zăpăciți de utopia maghiarizării!

Chiar și la zugrăvirea unui tablou atât de îngrozitor asupra stării miserabile din mijlocul poporului, — șovinistii nu se gândesc atât la lecuirea re-lelor, cât mai ales la nebunia lor cu maghiarizarea!

În adevăr, trist și îngrijitor tablou pentru viața publică din această țeară nefericită!

Dati de ruşine.

Foile ungureşti, mai ales cele din Arad au făcut un vuet asurzitor în giurul lui Teodor Păcurariu, rezervistul micălăcan, care 'şi-a făcut sfirşit vieţii într'una din casamatele cetăţii Aradului, lucru despre care am scris şi noi.

Ce i-a îndemnat pe „patrioţi“ să scrie atâtea despre un biet Român? Dragostea ce o au pentru fiul neamului nostru?

Aş?

Fudulia.

Ieşise adevărat vestea, că Teodor Păcurariu a fost aruncat în temniţă de căpitanul Burdea pentru că, înştiinţându-se la *Haupt-Raport*, ar fi strigat *jelen* (ungureşte) în loc de nemţeşte „*Hier*“, cum e porunca.

Atâtea a fost de-tul ca să se încălzească întreaga suflare ungurească, să ridice până în al şaptelea cer pe Românul patriot şi să osândească greu pe căpitanul, care prigoneşte în armată limba ungurească.

Deputatul Barabás a făcut zarvă în Dieta, tinerii maghiari pe uliţele din Budapesta, ear în Arad recunoştinţa pentru Românul căzut jertfă iubirei sale pentru limba ungurească a luat măsură atât de nemai pomenită, că Ungurii adună bani pentru nevasta şi copiii lui Teodor Păcurariu.

Am spus numai decât, că este o înşelătorie ceea-ce fac foile maghiare. Teodor Păcurariu nu s'a înştiinţat ungureşte înainte căpitanului şi neştiind nici o vorbă ungurească, el nici nu putea să cadă jertfă dragostei sale pentru limba arpadiană. Ei, dar Ungurilor le trebuiau un Român, care să moară pentru limba maghiară, ca să poată spune la Curte, M. Sale Imperatorului Rege, că eată, până şi Românii doresc să se introducă în armată limba maghiară, dacă nu peste tot, cel puţin la rezerviştii cuvintelul acesta „*jelen*“ (aici!)... Mai târziu, fiind odată spăr-tura făcută, ar găsi ei privilegiu şi pentru alte cuceriri.

Inşelătoria chiar şi Ungurilor li-s'a părut atât de neghioabă, că foaia din Arad a stăpânirii maghiare publică din peana „patriotului“ fruntaş

Lukácsy Miklos nu articol, în care recunoaşte, că bietul Păcurar din Micălaca n'a strigat „*jelen*“ la *Haupt-Raport*, cum s'a scris şi vorbit printre Unguri, ci a strigat: „porunci“!... Zice însă, că cuvântul, acesta îşi are obârşia în limba ungurească, se trage anume dela căvântul „parancs“.

Totuşi ca lumea să nu ridă de prostia ce o face Barabás, ci ca el să aibă vreme a se îndrepta, îl aduce la cunoştinţa, că Păcurar n'a murit ca martir al cauzei ungureşti, ci a fost pedepsit pentru o abatere de la litera legii, şi se ştie că la oştire toate merg cu mult mai aspru.

Eată deci minciuna mare ori înşelătoria neghioabă, dată pe faţă chiar d'un Ungur.

Aşteptăm însă de patru zile să vedem foile maghiare din Budapesta luând cunoştinţa de scrisoarea aceasta. Nici nu pomenesc însă de ea... Ceea-ce este o nouă dovadă, că printre şovinistii maghiari, adevărul numai foarte cu greu se poate străcura.

În urul său de Dumineca trecută „*N. Fr. Presse*“ publică din Budapesta o informaţiune despre prânzul de Curte, ce s'a dat Sâmbetă, în 4 c., în palatul regal de la Buda şi despre vorbele ce le-a ţinut domnitorul cu mai mulţi deputaţi, după prânz, în „cercele“.

Cu deputatul Gajári Ödön (Ovren trecut la biserica luterană), zice informaţia foaiet vieneze, regele a vorbit despre incidentele, care s'au întâmplat în Ungaria la adunările de controlă militară a rezerviştilor şi a arătat asupra „confusiei“, ce s'a dat pe faţă cu aceste privilegii. Pe când mai mulţi rezervişti ai *honvezimel*, a cărei limbă este cea maghiară, s'au înştiinţat cu „*Hier!*“ — a spus regele, — deşi erau în drept a se înştiinţa în limba lor maternă, până atunci la adunările de controlă ale armatei comune, cu limba ei nemţească, s'a întâmplat contrarul.

Deputatul Gajári a răspuns, că înştiinţarea pe nemţeşte a honvezilor, precum se vede, era ceva întâmplător sau s'a întâmplat din rătăcire.

În decursul mai departe al convorbirii, Monarchul a observat, că acum se vor apuca de lucru şi naţionalităţile (nemaghiare. R. „Tr.

P.“) din Ungaria, şi că Români, luându-se după pilda dată, se vor înştiinţa în limba lor maternă. Suntem aşadar' pe cea mai bună cale de a promova chestiunea naţionalităţilor şi să periclităm prin aceasta unitatea armatei (Aşa ar fi zis împăratul).

Deputatul Gajári la acestea a răspuns, că limba nemţească a armatei tocmai d'aceea devine o afacere ungară (maghiară)? Sau „o afacere a Ungariei“? În originalul din „*N. Fr. Presse*“ stă: „*ungarische Frage*“, R. „Tr. P.“).

Mai departe a fost încă vorba, că lucrul acesta va veni şi înaintea delegaţiunilor, aşa cum s'a petrecut în Dieta ungară (maghiară? R. „Tr. P.“) *Convorbirea a făcut impresia, că la locul hotărîtor vor ocroti drepturile limbei nemţeşti în ori-ce împregiurări.*

Neamurile.

Adecă ei tot cei vechi au să rămâie. Unde nu pot isbuti cu forţa, o încearcă cu înşelătoria.

Casul mai proaspăt ni-l înfaţisează apucătura protopopului de a Buteni, a acestei odrasle a neamurilor, care de n'ar fi cumnatul soţului nepoatei fostului episcop al Aradului, de sigur că n'ar fi azi protopop, ci doar abia ca, elan în care-va sătuleţ.

Aşa însă Reverendissim Domnia Sa, dl protopop, măcar-că nici la atâtea pricepere n'a ajuns încă, să ştie că pe vladicul sau n'are să-l salute per „Salutare“ — i-şi dă toată silinţa d'a trece şi el de mare diplomat.

Intrându-i adecă în urechi, că inteligenţa şi poporul drept credincios din cercul Butenilor în vederea alegerii de deputat mireau s'a grupat pe lângă candidatura amicului nostru dl Dr. Ioan Suci, advocat în Arad, protopopul Giorgia a grăbit să convoace preotimea din tract pe ziua de 27 Octomvrie (28 Noiembrie) a la conferinţă în care D-Sa a făcut pe faţă propoziţie pentru alegerea cumnatului său, a dlui Teodor Popescu, abătând pe toţi dela candidatura dlui Dr. I. Suci sub cuvânt, că dmsul aşa ştie i-ar, fi spus-o chiar dl Suci, că dl Dr. Suci nu caută să fie ales în Buteni, fiind sigur de alegerea sa în Lipova!

Suntem autorisaţi din parte competentă a desminti hotărît această afirmaţiune a dlui protopop Giorgia. Dl Suci n'a conferat nici cu dl protopop Giorgia, nici cu altcineva în chestia candidării sale la Buteni, nici n'a autorisat pe dl protopop a face declaraţiunea că DSA, dl Dr. I. Suci nu refacează la mandatul dela Buteni.

Dl protopop Giorgia a s'evrşit a faptă urtă când a cutezat să scoată svonul do-spre repăşirea dlui Suci dela candidatură.

Şi casul e cu atât mai nostim, cât dl Dr. Suci a dat deja de ştire amicilor sei din cercul Lipovei, că din privilegiul alegerii actuale nu vrea să fie luat în combinaţiune în cercul Lipovei din motivul, că acum nu stă în faţă cu un surceluţ d'al nemotenilor octroat de protopopul, ci cu un bărbat valoros şi binemeritat pentru naţiune, cu dl Zeno de Mocioni, înainte căruia bucuros se apleacă. Despre acest fapt loial al dlui Dr. Suci trebuie să fie deja informate „neamurile“ şi între ele şi dl Giorgia, care, în loc de a se revînşa şi D-Sa prin loialitate şi luptă cinstită, la prima intradă o porneşte pe întorsul.

N'avem să judecăm noi mai apăsât această mai nouă apucătură a neamurilor, o va judeca după merit fie-care cetitor. Din partea noastră ne mulţămim a aduce la cunoştinţă publică, că dl Dr. I. Suci îşi susţine candidatura de deputat congresual al Butenilor, mai departe e treaba alegătorilor, căror dl nou protopop Giorgia li-a dat numai privilegiu a'l cunoaşte mai de aproape.

Ear prietinelui nostru Dr. I. Suci, care nici când nu stă la îndoaia a da pept cu neamurile, îi dorim să şi vadă dorul inimii împlinit şi lăcomia „neamurilor“ pentru veci înfrântă.

P.

Alegeri congresuale.

Din Şiria primim ştirea, că mai mulţi fruntaşi din protopopiat au hotărît să candideze şi la viitoarele alegeri congresuale tot pe primul nostru redactor dl Russu Şirianu, care a fost ales de altfel aproape cu unanimitate şi anul trecut, când neamurile erau la putere şi voiau să înzestreze cercul Şiriei cu un om de al fostului episcop.

Alegerea d-lui Russu este sigură. Se crede că nici nu va candida nimeni împotriva lui.

DESPRE CUMPĒTARE.

Cu 400 de ani înainte de Christos, Hipocrat a rostit, pe patul de moarte, următoarele cuvinte însemnate: „Las în urma mea doi doctori mari: cumpĕtarea şi multumirea cu puţin.“ Prin aceste cuvinte, Hipocrat spusese, în înţeles întors sentinţa înţeleptului Solomon care, zice: „Lăcomia omorâă mai mulţi oameni decât sabia.“

VOIŢA „TRIBUNEI POPORULUI.“

CÂNTEC.

Flămând am fost şi nu m'ai dat,
Sĕtos şi nu m'ai adăpat;
De foame nici când nu m'am plâns...
De sete: până mai m'am stîns.

Aveaţi, eu ştiu, aveţi şi acum
Şi beţi, pe când eu — stînd în drum —
Simţesc: de sete cum mai pier,
Gândind: cum înzadar vĕ cer!

Imi calc ruşinea sub picior;
Cu suflet încărcat de dor
M'apropiu, umilit, să imi daţi,
Dar' nu — nici nu mă mprumutaţi!

Ştiam eu că-i bun Dumnezeu...
Făptura lui is doar' şi eu!
Mi-a dat şi-mi dă, deşi cam rar;
Azi spāl tot pravul din păhar...

Veniţi acum — şi goi şi plini,
Şi cei de-un nean şi cei străini,
Eu nu vĕ întreb: mi-aţi dat ori nu?
Beţi! poate nu vom bé de-acu.

Căci eată... lumea-i la sfirşit,
Proroc nu cred să fi minşit;
Aş vrĕ să fie-acela — Falb,
C'abia-mi începui traiul ei alb...!

G. Bodnariu.

Poesii populare.

(Din Jabuca, în Bănat.)

Tot am zis mă duc, mă duc
Şi mândra nu m'o crezut;
Dar acu mândra mă crede,
Că de-un an nu mă mai vede.

Dorule, ce ţi-am făcut,
De mă porţi ca om perdut?
Dorule, ce mi-'s de vină,
De nu-mi dai pace la cină?
Dorule, ce ţi-am stricat,
De mă porţi seara prin sat?

Frunză verde din Bănat,
Tot am zis şi m'am jurat,
Să nu umblu noaptea 'n sat;
Numai dorul nu mă lasă
Să dorm liniştit acasă.
Frunză verde viorele,
M'a cuprins un dor şi-o jale
După ochii mândrii mele.
Ţucu-ţi, mândro, ochii tĕi
Ai negri şi frumoşei.
Cucuruz de peste sate
Dorul, mândro ne desparte.

Culese de: George Bou.

(Din cetatea Aradului.)

Frunză verde de nuia,
Am o mândră mititea,
Abia-i cât o porumbea.
Nu ştiu ce să i dau să crească,
Să nu-i zică toate broască.

Frunză verde, frunzuliţă,
Vai de mine, mĕi badiţă,
Aşa ţi-'s eu de micuţă?
Eu gândiam că-'s fat' mare,
Când pot să dau sărutare;
Eu gândiam că sunt destulă,
Când pot da la badea gură.

Foaie verde tāmăiţă,
Nu fi supĕrat, badiţă,
Pentru-că sunt eu micuţă.
Fii fālĕs, că ai drăguţă;
Pentru-că 's mică nu-i bai,
Bine că sunt de mulţi ani.

Compuse de: Onuţ Jorgia,
suboficier.

De când te-ai dus, băeţele,
La grumazi n'am pus mărgele,
Şi'a costişă floricele,
Nici în degete inele.
De când s'a dus badiţă,
Mi pustie uliţa;

De când s'a dus dumnealui,
N'am dat gura nimĕrui
De trei ani şi jumĕtate,
De când nu mi-a scris el carte,
Ş'acum mi-o scris pe hârtie,
Că vine din cătănie
Cu puşcă şi cu sabie.

Mĕi badiţă strugur dulce
Tot ai zis că nu te-i duce;
Tot ai zis că doară-doară,
Pănuce eacă te luară.
Şi eu m'am uitat din şură,
Când te puneau sub măsură,
Şi eu m'am uitat din casă,
Când ei te scriau la masă.

Ş'aş fi bucuros cătănă,
De-ar fi puşca de tocană,
Pătrîntaşul plin de zamă;
Ş'aş fi bucuros recrută,
De-ar fi puşca de cucuţă,
Pătrîntaşul plin de urdă,
Curelele de răchită,
Pătrîntaşul plin de pită.

Culese de: Chenta Peten şi Nicolae Adamiţa,
musicanţi în Rudaria.

Sĕracă lume şi ţeară,
Mulţi voinici n'or fi la vară,
Se bat împĕraţii eară,

Aceste cuvinte au o însemnătate cu atât mai mare, cu cât ele au fost rostite într-o vreme când belșugul traiului nu atinsese culmea de azi. Pe vremea aceea, traiul mării mulțimi, a trebuit să fie cu mult mai simplu ca în zilele noastre, pe când sabia era într-o lucrare aproape nelintre-ruptă.

În același chip s'a exprimat, peste două sau trei mii de ani, vestitul doctor francez, Hequet (1661—1737), din Paris. El s'a încercat, în zadar, să convingă pe oamenii din lumea mare, că traiul lor necumpătat le e spre stricăciune. Cu ocazia unei conferințe, Hequet a exprimat în mod batjocoritor bucătărilor și bucătarilor din Paris, mulțumirile sale amintind, că fără meșteșugul lor, medicul ar trebui să cerșească ca să trăiască.

Negreșit că necumpătarea în mâncare și beutură și în general în gustarea plăcerilor vieții a fost, în toate timpurile și la toate popoarele, cauza de căpetenie a boalelor și a scurtimei vieții și că, întors, cumpătarea e una din condițiile cele mai de căpetenie ale unei vieți sănătoase și lungi. Natural că Hippocrat știa bine, ca și noi, că e tot așa de rău când cădem în greșeala contrarie, supunându-ne corpul la înfrânări nefirești. Combătând înfrânarea prea mare, el încheie numărul 5 din primul cap al nemuritoarelor sale adevăruri cu cuvintele: „Din acest punct de vedere, o dietă prea aspră, un traiu din cale afară cumpătat, poate avea urmări mai primejdioase decât un traiu ceva mai îmbelșugat.”

În greșeala aceasta — deși nu spre rēul său personal — a căzut unul dintre cei mai vestiți apostoli ai cumpătării, venețianul Ludovico Cornaro, care a fundat o școală faimoasă, din care au făcut parte oameni vestiți. Omul acesta a trăit în a doua jumătate a evului mediu, adică într-o vreme, care era plină cu cele mai nebune și mai durabile închinări de-a lungul duratei vieții omenești și despre mijloacele ce ar fi de întrebuintat pentru prelungirea ei. În mijlocul acestei pustietăți nemărginite a credinței deșarte apare Cornaro.

Ludovico Cornaro s'a născut în anul 1467 (după alții la 1462) în Veneția. El coboară dintr-o familie mare și vestită, care a dat republicii Veneției 3 dogi. Din familia aceasta se trăgea și nenorocita regină a Ciprului, Caterina Cornaro, precum și una dintre cele mai vestite femei ale Italiei Elena Cornaro dell'Episcopia, căreia în anul 1678, într-o ședință ținută în cate-

drale din Padua, i-s'a pus pe cap, sərbătorește, pălăria de doctor în filosofie.

Cornaro, deși dăruit de la natură cu o constituție slabă, a urmat, până la vârsta de 40 de ani, obiceiurile timpului său; a trăit în desfrânare și ajunsese cu un picior în groapă. Doctorii îi dădeau numai 2 ani de viață și pentru-ca să-și redobândească sănătatea perdută, i-au prescris o dietă aspră, sfătându-l să ducă o viață cumpătată. El a ascultat de sfatul acesta și după un traiu destrăbălat de mai înainte, a urmat un traiu regulat, peste măsură de cumpătat, în sfârșit o înfrânare de călugăr ne-spus de credincios.

Timp de peste 50 de ani el n'a mâncat zilnic decât 456 grame mănăciuri tari: pâine, zamă, ouș proaspete, carne de vițel, de oaie, de capră, de găină și pește, bēnd tot pe zi numai 530 grame de vin. În lunile călduroase, Iulie și August nu bea nici vin. Traiul acesta l'a priit așa de bine, încât Cornaro s'a lăsat sau mai bine zis a scăpat de toate patimile din tinerețe și a murit în vârsta de 104 ani. Pe când era de 50 de ani se simțea — după cum însuși scrie într-o scrisoare despre care va fi vorba mai la vale — așa de bine, așa de sănătos și de vesel, de parcă era de 25 de ani.

Cornaro zice, că pe când era de 80 de ani, și-a sporit cu 70 de grame porția zilnică de mâncare și de beutură. Schimbarea aceasta însă i-a făcut așa de rău, încât a fost silit să se întoarcă la traiul de mai înainte, adică la porțiile pe cari le adoptase când și-a început viața sa cumpătată. Când era de 70 de ani, Cornaro a căzut dintr-o trăsură; și-a spart capul și și-a scrintit o mână și un picior; el s'a vindecat fără să întrebuițeze vre-o doctorie, mulțumită traiului cumpătat pe care-l avea.

Cu traiul acesta și-a susținut neschimbată puterea sufletească până la adânci bătrânețe și încă în acel grad, că pe când era de 83 de ani a compus o frumoasă comedie. Cu 10 de ani și-a întregit lucrarea sa neperitoare asupra traiului omeneș.

Una din strănepoatele sale, călugăriță în Padua, scrie, într-o notiță despre unchiul său:

„El a fost sănătos și puternic până la vârsta de 100 de ani. Spiritul lui nu s'a moleșit. N'a întrebuintat nici odată ochelari și auzia foarte bine. Și — lucru greu de crezut — glasul și-l'a păstrat puternic, melodios și până la sfârșitul vieții a fost în stare să cânte chiar cele mai grele cântece din vremea tinerețelor sale sburdalnice.”

Cornaro a murit liniștit în locuința sa, pe care o avea într-una din cele mai frumoase cartiere din Padua, unde se retrăsese din cauza încurcăturilor și tulburărilor politice din Veneția. Dela el a rămas zicala:

„Cine mănâncă puțin, mănâncă mult”, adică cine-și prelungește viața prin cumpătare, mănâncă în decursul acestei vieți lungi mai mult decât acela, care-și scurtează viața prin necumpătare.

Cumpătarea era la toate popoarele vechi o datorință morală impusă prin religie.

Religiunea Chinezilor prescrie următoarele: „Păzește la toate un mijloc. Sunt nevrednici a se numi oameni aceia, cari abuzând de mijloacele pe care ni le-a dat natura spre susținerea și păstrare a puterilor noastre, își mistuesc zilele în nemăsurarea vinului și a mesei.”

La Grecii păgâni religiunea comanda cumpătarea zicând: „Nimic fără măsură: înfrânarea și cumpătarea sunt regula înțelepciunii. Omul nu trebuie să trăiască pentru a be și a mânca, ci trebuie să mănince și să bea pentru a trăi.”

Legea turcească poruncește credincioșilor săi următoarele: „Feriți-vă de vin ca nu cumva să vă stricați; diavolul s'ar slugi cu vinul, ca să ațte între voi desbinarea, și ca să vă depărteze de gândirea la Dumnezeu și la rugăciune. Rodul cumpătării și al înfrânării de lucrurile lumii este pacea sufletului.”

O candidare — curioasă.

Ilia, 25 Octomvre, 1899.

Consistorul arhidieceșan din Sibiu a luat măsurile necesare pentru alegerile de deputați la Congresul național bioericesc pe un nou period de 3 ani. După-cum anunță cerculariul consistorial, alegerile-mirenești se vor face în 7 Noemvre vechiu a. c.

Înainte de a se expeda amintitul cerculariu, partida Cosmaștilor aflăm că a ținut o conferință intimă, sub presiunea arhidieșanului Pușcariu și în acea conferință s'au făcut și candidările.

Nu ne pare de loc curios acest fapt; o știm noi destul de bine, că partida aceasta — mai înainte era totodată și partida consistoriului — își avea candidații săi, pe cari așa zicând îi puneau cu stla spre a fi

aleși; mai curios ne pare faptul, că deastă dată au fost chemați la acea conferință intimă și profesorii seminariali, Dr. Daniil P. Barcianu și Demetriu Comșa.

Trecut-au multe alegeri de deputați congresuali și sinodali și înainte de ficare alegere câte o astfel de conferință intimă, dar până acum arhidieșanului Pușcariu și celor din giurul său nu li a trecut prin minte, că și acești doi profesori seminariali ar putea fi consultați și eventual candidați în un cerc ore-care. Nu, căci gros era jocul ce încălzia spatele acestei partide și prin forțele de cari dispuneau nu le era teamă a nu învinge în cele mai multe locuri, ear acum, după-ce acel joc s'a măturiat și cu el temerea de a căde într-un abis, din înălțimea lor, i-a făcut să țină cont și de cealaltă partidă, voinde pe această să îi mulcomească.

Noi și până în anul de față am avut deputați în congrese și sinoade, cu toate că n'am luat parte la conferințele lor intime și așa am rămas ne-impuși spre a aleși și nu rivnim nici de astădată la a candidare, mai cu seamă că se vede pe față școpurile urmărite de ei.

Ei știau bine, că în cercul liilor ales — cel puțin până acuma — dl. V. Tordășanu, contrariul partidei Cosmaștilor, și fiindcă în acest cerc au putut răsbi, pelângă toate eforturile lor pe deoparte și pe de altă parte, întregă poziția ce dl. Tordășanu o lua în congrese față de dl. Comșa nu o mai puteau suferi, a crezut de bine a-l pune un contra-candidat, chiar din partida lui, pe dl. Demetriu Comșa, ca să crează alegătorii din cercul liiei că prin bună înțelegere între dui Comșa și Tordășanu s'au făcut așa candidările și chipul acesta vor fi scăpați de cel mai primejdios — pentru ei — deputat.

Ne place a crede, că D. Comșa nu primi, nici va încerca să candideze în acest cerc, în care căzut-au contracandidații dl. V. Tordășanu deși erau spriginiți de consistor. Nici pe viitor, așa știu eu, alegătorii nu vor părăsi pe dl. Tordășanu, ear pe Comșa nu-l socotim să fie în stare ca dragul Cosmaștilor, din partea cărora mai suferințe a avut, să ia lupta împotriva unui vechiu și încercat adversar a tot privește tovarășia Cosma.

Alegătorii

+ Înălțate împărate,
Pune pace, nu te bate,
Că n'ai cătane n'vătăte;
Cătanele de-acuma
Știu così, știu secera,
Și cu pușca nu știu da.

Rēu maică m'ai blăstemat,
Să n'am loc și-asezământ,
Să umblu pe drum plângend.
Când eram la sat fecior,
Umblam cu mîntea prin sbor;
Dar' acum, s'rac de mine,
M'as lipi de ficine,
Numai nu mai am pe nime.

Mărie, soro Mărie,
Gura ta-l strugur din vie
Și buzele tale dulci, —
Să-mi spu s'era und'te duci,
În rochiță și n' papuci?
La grădina cu lăptucl,
Unde-s dragostile dulci
Și voinici fără musteață,
De se n'vață-a stringe n' brațe.

Culese de: P. Rista

Glume.

Făgăduiala țiganului.

Un țigan s'a dus în ajunul Blagoveștenilor să prindă pește dintr'un lac.

Când aruncă undița în lac, țiganu începu a se ruga așa la Dumnezeu:

— Dumnezeleo, dă-mi în undița un crap să-mi ajungă și de hertură și de friptură, că-ți duc mâne la biserică un colac cât o roată și o luminare cât o hoiste...

N'apucă țiganul să isprăvească bine rugăciunea, și numai vede că se mișcă sfara de la undiță.

Trage țiganul și scoate un pește de mai sta să-i rupă undița.

— Sic, Dumnezeleo, că te-am înșelat, zise țiganul punend mâna pe pește. Da peștele, — smăc din mâna țiganului în baltă, alunecându-i.

Țiganul incremenit:
Ahaileco...! Dumnezeleo, adecă zeu tu nu vrei să știi de gluma țigănească...

Țiganca și soldatul.

O țigancă bătrână da să treacă peste-o punte; cum însă lemnul se jilăvisse de ploaie, și desaga îi era plină cu de căpătat, sta la gânduri, de teamă să nu ajungă în părșu cu trupul și cu tot bunul ei.

Cumpănindu-se ea așa cu judecata, eacă ajunge acolo și o catană.

— Fă loc, dogorito, să trec.

— Ba nu, mânca te-aș, — să nu lași baba la haman, că te lasă ibovnica. Ești mare și n'vătăte, voinic și din viță. Să trăiești ca să îți porți numele. Ai fost la Plevina de te-ai bătut cu turcii, te cunosc eu, lasă. Trece babele desaga dincolo, c'ai s'a-

jungi ghineral și poate chiar fruntaș; vād eu că ai călcătură de om norocos.

— Stringe-ți baierile gurii, păstramă afumată, și fă loc, că te dau pe giră.

Soldatul o apucă de-un umăr, îi face vânt la o parte și trece puntea șuierând.

Da țiganca din urmă, foc.

— Ai fost tu la Plevina, mēi prăpăditule? — din gard. Te-ai bătut cu turcii, hai? — pe malul râpei și pe după tufari.

Ai tu ibovnică, janghinosule? — soacră-mea.

Din viță ești-tu, mangoșitul? — ficioru jitarului, făcut cu muta boarului. Ai s'ajungi ghineral, pécătosule, când oiui hi eu nevasta mitropolitului. Auzitu-m'ai, tu, mēi oropsitul? — Să te duci învrtindu-te ca roata cea hodorogită și pân' n'ajunge acasă, să te ajungă și vătēmătura, eacă așa, na...

Pagini din istoria României.

Luptele Românilor

de

G. COȘBUC.

1876—1878.

II.

Smulgerea Griviței.

XVI

Această năvală a fost scurtă și repede. Rușii săriră de-odată cu Românii, dar nu

amestecăți; noi tot pe partea desprinsă, ear Rușii desprinsă Miază-zi.

Se îngăna ziua cu noaptea. Turcii din Grivița tot împușcau și trăgeau cu tope dealul gol, fără-ca să vadă pe năvalitorii.

Nici sunet de trâmbiță, nici muzică, nici comandă din gură nu s'a auzit. Rușii și Românii s'asvirliră în deplină tăcere. De data asta plecară înainte vânătorii oștenii de linie, ear dorobanții mai în urmă la vre-o două sute de pași.

În fuga până la șanț s'astermă pământului mulți flacăi, isbiți de obuz. În ei și căpitanul Romano, din batalionul de linie. Lui Romano îi zise alt căpitan, că batjocură, că la cele trei năvale aște tot pe după răzoare; ear acum Romano de ciudă, alerga tot pe loc descoperit pe ce l-a sfășiat obuzul. Pe vânătorul Flacăi Căpitanul, l-a rupt obuzul în două de pe mijloc, și puterea împărășietoare a schișii i-a aruncat picioarele înainte spre redută, capul îndărăt până în șirurile dorobanților.

Un biet flacău de lângă ei, a înebunit spaimă, când a crăpat obuzul, și a mers nebun la cătă va vreme în spital.

Turcii din șanțurile de adăpost s'au împotrivit cu tărie. Vânătorii au dat cu năvală grabnică în șanț, ear Turcii s'au dat îndărăt sub poalele redutei.

Soșesc și dorobanții pe partea dreaptă și au ajuns și Rușii prin șanțuri de cealaltă

Din Bănat.

Din tractul Buziașului, în 22 Octombrie 1899 st. v.

„S'a sfârșit”. Alegerea de protopresbiter gr. or. român făcută la 12 Sept. a. c. st. v. sub conducerea înțeleaptă, deamă și corespondențioare a Pr. On. dn. Protopresbiter al Lugojului Dr. G. Popoviciu, ca mandataru consistorial, al cărei rezultat este cunoscut On. public, în ședința cons. ținută la 18 Octombrie a. c. st. v. luându-se în pertractare, cu aclamațiune întărită a fost dintre cei trei competenți On. dn. Ioan Pepa, care intrunise 18 voturi, de Protopresbiter definitiv al tractului Buziaș; provisorul combătut de toți oamenii de bine „s'a sfârșit”, starea excepțională, în care a fost ținut marele și bogatul protopopiat, a încetat.

Ținuta corectă și neexceptabilă a noului Protopop este afară de toată bănuială și ne îndreptățește să sperăm, că transpus pe un teren de activitate mai estins, va lucra în spiritul programului fixat de respectabilii noștri bărbați, reprezentanți ai bisericii și națiunii noastre române și nu se va da unealtă în mâna răuvoitorilor neamului nostru.

Fără îndoială de această speranță și credință va fi fost însuflețit Venerabilul său șef din Mehadia, Rev. Domn Protopresbiter M. Popoviciu, unul dintre acei valoroși fruntași ai bisericii din diecesă și ai națiunii, care a știut ani îndelungați a înfrunța cu tărie și perseverență toate primejdiile câte s'au pornit în contra Românilor, lângă care a petrecut, ear' votul unanim al Venerabililor asesori consistoriali ne servește drept garanță: că Protopopul Pepa va născuși a fi în toate acțiunile sale, ca bărbat înzestrat cu toate cunoștințele de lipsă, la culmea chibzării sale și va răspunde la toate dorințele acelora, cari l-au ridicat la demnitatea această înaltă și frumoasă, și în această credință fiind, cler și popor li strigă din inimă: să trăească!

„Lucrul e mult și lucrătorii sunt puțini”, sarcina primită este grea; servească-i însă de pildă laboriozitatea intensivă a predecesorului său Adm. prott. Rev. Domn Aureliu Drăgan, care prin sacrificiu și zel ne obosit a dus la biruință cauza cea mare a școalelor, al căror caracter a fost amenințat din partea străinilor cu mult dor de a le răpi cu totul din proprietatea noastră, venindu-le întru ajutor și păcătosul de pro-

parte, ear vânătorii încep să potrivească scările să scoboare în adâncimea care apăsăreduta despre Răsărit. Spre Apus pe partea despre Plevnița n'avea reduta nici un șanț de apărare, pe aici era gara ei, ear de la gură se întindea de-alungul dealului drumul șanțuit între Grivița și Plevnița.

Turcii se îngrămădiră pe parapet și trăgeau de sus în jos cu pușca în vânătorii din adâncimea șanțului.

Vânătorii, străpunși în cap, în pept, se prăvălesc în adâncimea șanțului cu scări cu tot; peste ei asvirii fașine cei ce ajung la șanț și-i îngropă sub ele. Și sosesec alți vânători și pun scările, dar loviți de topoare, cad și aceștia în șanț peste fașine. Și șanțul se umple, se umple mereu preste un rând de răniți și de morți s'asterne un rând de fașine, și peste acestea earăș un rând de oameni și earăș un rând de fașine. Și movila crește într'una, se ridică necontentit, umple șanțul, se înalță cât coama șanțului, așa că vânătorii cari vin mai pe urmă abia mai cunoșteau unde a fost șanțul. Și peste morții nevăzuți, peste răniții cari gemeau din adâncimea șanțului de sub greutatea fașinelor îngrămădite, peste acești viteji îngropați de vii s'asvirii dorobanții și oștenii de linie de-adreptul pe parapet.

Inebuniseră și Turcii și Români. Fumul puștilor neputându-se ridica în sus

litism, ce se propaga întru ascuns, durere, chiar de unii preținși mari naționaliști!

„idem.”

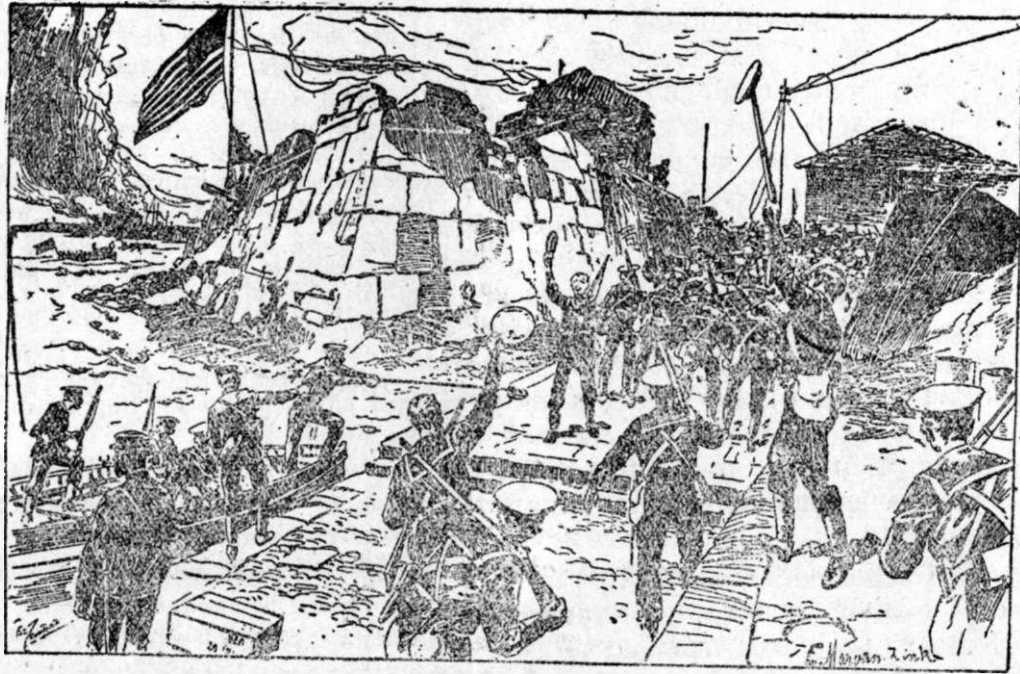
Răsboiul din Transvaal.

Romanul unui curier.

Aveți înaintea ochilor o hartă a Africii-de-Sud? Urmați linia ferată care unește Capetown cu Kimberley și veți găsi, nu departe de granița Orangelui și de fluviul cu același nume, un orașel însemnat cu numele De Aar.

Acolo a avut loc epilogul istoriei, pe care voi povesti-o mai la vale și pe care o găsește în ziarele din Londra.

Luni, 11 Octombrie sosi la De Aar un curier călare. Indată ce a intrat în orașel, se îndreptă la comandantul garnizoanei, predede un document și... căzu la pământ zdrobit de oboseală. Tot așa, imi închipuiesc, trebuie să fi căzut d'Artagnan,

Răsboiul din Transvaal.

Cu un noroc schimbăcios, dar' cu o inverșunare care nu scade o singură clipă, în partea de Mează-zi a Africii Buri și Englezii luptă deja de o lună, unii împotriva altora.

Adevărată luptă grosnică are să fie însă numai d'aici încolo, când vor sosi la fața locului trupele trimise de Englezi pe niște vase (corăbiile de război) uriașe.

Dăm mai sus chipul ce ni-l înfățișază sosirea la uscat a trupelor marine engleze. Cupă 2—3 săptămâni de călătorie pe mare, soldații sunt veseli că au dat de pământ uscat deși pentru mulți în curând acest pământ va fi — mormânt.

din pricina vîzduhului înorat și plin de apă se întinse pe de-asupra luptătorilor alb ca laptele, și cum era spintecat de mișcările repezi ale flăcăilor, juca în toate părțile. Prin fumul acesta și în amestecul negrit al luptătorilor, nimeni nu mai știa cine e pe lângă dînsul și ce se întimplă înaintea ori îndărătul său, nimeni nu făcea mișcările cu chibzuință și cu știre. Și Turcii și Români și svircoliai, isbindu-se la dreapta și la stînga, lăsați cu totul întimplării, făcînd ce le venia mai înainte în minte și ce-i povătuia ursita lor.

Pe parapet se încureau bășii nostri prin țepusele gabionelor. Acolo stăteau Turcii își așteptau pe năvălitori, și se încăerau de piept. Nu iscusința luptării, nu bunătatea armelor, nu îndrăzneala omului hotărâu lupta, ci puterea brațelor. Cine era mărunt și slab, peria, strivit în brațe și asvirii ca mingea.

Se apucau unii de alții de preste mijloc și se trudeau să se răstoarne și nu le păsa în care parte, ori la dreapta în adâncul redutei, ori la stînga în adâncul șanțului. Ear dacă se răsturna numai dușmanul bine, dacă se resturna amîndoi de odată earăș bine: Mai puțin unul de al lor, dar și unul de al dușmanului. Se înțeșteau câte doi, câte trei, se înțeșteau câte zece și nu simția nimeni mușcătura dinților în obraz ori în umăr, nu simția unghiile tăindu-i răsuflarea pe gât și decă iataganul

unul din cei trei mușchetari, reintrînd la Louvre cu mesagiul reginei Anna, după ce galopase o zi și o noapte.

Curierul fu repede îngrijit și revenindu-și în fire, putu să-și povestească romanul său. El părăsise Duminecă, 10 Octombrie orașul Kimberley cu o telegramă pe care trebuia să o dea autorității militare engleze din colonia Cap.

Orașul era giur împregiur încungiuat de boieri, și era lucru foarte greu să înșele supravegherea lor. Intr'adevăr, abia alergase o milă afară de Kimberley și curierul nostru fu zărit de o excortă de boieri și urmărit. Goana după el fu de sperată. În fine, curierul reuși să scape de inimici și să se ascundă într'un tufiș, unde a stat până ce s'a făcut noapte. Favorisat de întunec, el pu să iasă și îndată se îndreptă spre un han spre a-și schimba calul. Proprietarul nu era un avar, dar' de teamă de represalii din partea boerilor, nu avu curajul de a ajuta pe curier.

Atunci acesta reluă calea și căuță un alt han unde trăia o amantă a lui. Sosind

acolo și făcînd un semnal, chemă afară pe copilă, care îl informă că soldații boeri se aflau în acel moment în han și luau masa.

Curierul, cum auzi aceste cuvinte, dete pînteni calului și se depărtă, dar s'ermanul animal căzu prăpădit de oboseală și în căderea lui tîri și pe nenorocitul de călăreț. Cu mare greutate el se putu scula de sub cal, însă își rupsesse două degete de la mîna dreaptă.

Apoi curierul se gândi puțin. Să se reîntoarcă la Kimberley, nu era cu puțin și pe de altă parte nu mai avea nici o nădejde să ajungă la De Aar în asemenea împregiurări. Ce să facă? O porni pe jos și spre dimineață dădu de un alt han. Stăpînul nu vol să-l dea un cal; în fine el a cedat, convins de o bunicică sumă de bani. Pe acest nou animal el își putu face intrarea în De Aar, unde căzu zdrobit de oboseală, întocmai ca d'Artagnan.

Reuniunea învățătorilor români gr. or. de la școalele confesionale din diecesa Caransebeșului.

Despărțământul Bocșei.

Convocare.

Prin această convoc Despărțământul Bocșei al Reuniunii învățătorilor supratitulate, la adunerea generală, ce se va ține Joi, în 28 Octombrie st. v. a. c., la 8 oare dimineața, în sala școlii gr. or. române din Bocșa-Montană, cu următorul program:

1. Ascultarea prelegerilor practice din numita școală.
2. La 10 oare deschiderea adunării.
3. Critica asupra prelegerilor ținute.
4. Căderea circulariului comitetului Reuniunii ddo 23 August a. c. Nr. 181 și executarea dispozițiilor cuprinse în acela.
5. Incasarea taxelor restante.
6. Distribuția Almanahului Reuniunii pe lângă prețul stipulat de 1 fl. v. a.
7. Reconstituirea Despărțământului pe a. adm. 1899/1900.
8. Defigerea locului pentru adunarea proxima.

9. Alegerea comisiunii autenticătoare de protocol.

10. Participarea la parastasul pentru decedatul referent școlar și fost președinte al Reuniunii Iuon Ionaș, ce va fi celebrat de Prea On. Domn Protopresbiter tractul cu asistența cuvenită.

11. Închiderea adunării.
La această adunare se invită cu toată stima toți P. T. Domni învățători, toți P. T. Domni membri din acest Despărțământ, precum și alți iubitori de înaintarea școalelor și a culturii poporului nostru român.

Domni învățători și învățătoare, conform §-lui 150 punct. 2 din Regulamentul pentru organizarea învățământului, sunt obligați a participa la adunare.

Bocșa-Montană, în 20 Octombrie v. 1899.

Ioan Marcu,
președ. desp. Bocșa.

li spinteca pîntecele și-i scurgea mațele, spintecatul se lupta înainte și nu simția.

Nu mai într'o luptă așa de desnădăjduită ca pe parapetul Griviței, se cunoaște lămurit ce preț are puterea de bărbat, căci acum era vorbă numai de tărie trupească, nu de minte deșteaptă și de armă iscusită.

Caprarul Andreiu Stoica, din Podeni Prahovei, sări pe parapet cu pușca întoarsă; lovitura diutăiu cu patul puștii a împroșcat în toate părțile capul unui Harap ce-i ținea calea, a doua lovitură a rupt de peste mijloc pe un Turc, care străpunsese pe sergentul Florea Diaconu. Apoi lăsînd pușca, el apucă de peste briu pe un Nizam ca pe o fată după horă și-l asvirii în redută preste teleaga tunului. Un Turc îl prinse de gât, ear căprarul trîndu-se cu stînga să-și mîntue gâtul, și cu dreapta isbind pe Turc în cap, îl ameți, și neputînd scăpa de el, îl tîri înainte isbind cu el într'alții și căzu în redută trăgînd cu sine vre-o trei.

Alt căprar, din oștenii de linie, Costache Grigoraș, plecîndu-se ca să nu fie lovit de focurile de revolver ale unui oficer Turc, se repezi înainte și isbi cu capul în burtă pe oficer așa de puternic, încât l'a răsturnat peste cap în redută, prăpătuindu-se și el în avîntul isbiturii.

Câte chipuri ale morții au fost acolo pe parapet, nimeni nu le poate scrie.

Ear jos în redută era urgia lui D-zeu. Pătrunseră de-odată vânătorii nostri cu

Ruși, pe de donă părți, unii pe scări, alții pe unde era pîretele mai scund, sîrînd mulți prin ferestruiele făcute pentru țeava tunurilor, ear dorobanții pe la gura redutei. Cum se revără apa de pretutindenți într'o corabie i bită de stîncă, prin toate crepăturile, umplînd golul corăbiei și înecînd pe cei din ea, așa se revărău acum flăcări nostri peste Turci. Și cum scoborau pe scări, Turcii de jos li sprîngiau în baionete; pe cei căzuți în imbulzeală și în repezeala scoboririi îi tăiau cu topoarele, ce cei ajunși teferi li luau în primie cu iataganele. Le înlesniau înșiiși Turcii scoborirea: pe cei de pe parapet ori li trăgeau cu cărligele în redută, ori li ochiau cu pușca și-i răsturnau.

Curgea sîngele șiroas prin redută și se adunase bălți pe la mijlocul ei. Morții și răniții zăceau unii peste alții, ca frunzele toamna pe cărări, și era un sgomot ca în ziua peririi lumii. Vre-o șese mii de oameni erau înțeștați, și pe parapet și prin redută și prin șanțuri; și toți strigau, ca să-și facă inimă și să îngrozească pe dușmani. Alunecau prin sînge, cădeau peste răniți și, chiar murînd, se prindeau de gât unii cu alții și se mușcau. Aici vedeai pe Român trăgîndu-și sufletul, cum împinge cu mîna neputincioasă pe Turcul ce muria, spre balta de sînge ca să-i îndese capul în baltă și să-l înec. Dincolo vedeai pe Turcul istovit de puteri căzut în sîngele său, cum se întinde să isbească cu piciorul în obraz pe Românul căzut lângă el. Și în neputința mînei, Turcul murînd rodea

PARTEA ECONOMICA

Vremea a fost până ieri pretutindeni caldă. Par' că n'am fi în luna Noiembrie, ci în Septembrie! Nicăci chiar în părțile de noapte ale patriei noastre, prin comitatele locuite de Siovacii, nu se putea zice că e frig. De prin munții Ardealului de asemea se vestește vreme frumoasă. De Joui s'a înorat însă și a început o ploaie măruntă.

Toate acestea fac cu puțință însă ca vitele economilor să poată pășuna în câmp și pe dealuri. Pe de altă parte nu mai sunt temeri, că în urma lipsei de umezeală, grânele de toamnă, cari de altfel sunt pretutindeni foarte frumoase, ar putea să sufere.

Ce să lucreze sătenii? Cine vrea să aibă holde mănoase, acum e vremea să muncească: să care tot gunoiul și să-l împrăștie pe holdele arate, unde la primăvară va pune porumb (cucuruz).

Proprietarii de vie, cari vor fi sfârșit cu îngroparea viței (tozei), vor căra și ei la marginea fiecărei table (șilean) de vie gunoiu, ori în lipsă de gunoiu, paie, cu care unde e vânt și frig mai simțitor, vor acoperi loza ca în primăvară să aibă astfel și de unde îngrășa pământul.

Gunoierea viei se face de altfel după soiul strugurilor. Sunt vii, ca la Minis, Pauliș (în comitatul Aradului), unde nu prea se obținește gunoierea, ci pământul e pietros, ceea ce nu împiedică de altfel ca să se facă un vin minunat. Soiurile de struguri albi nu numai răbdă, dar' chiar ca din când în când via să fie gunoită.

Să îmbrățișăm meseriile! Dumineca trecută târgul Aradului și-a ajuns culmea. Era un târg cum de ani mulți nu s'a mai văzut, caei fiind vremea prielnică, adunatu-s'au la acest târg nu numai locuitorii din comitat, dar' venit-au anume sumedenie de ardeleni și bănățeni, toți Români sprinteni, precum și Unguri și Nemiți de prin comitatele vecine.

Românul îți vine câte cu un car de mere ori alte poame. Îl vinde, ca să aibă cu ce cumpăra un car de varză (eurechiu) de la Șovahi, o păreche de cisme și câte un coșec — de la meșteșugarii străini, caei dintre sutele de meșteșugari și negustori cari vindeau în târg, cu greu vor fi fost Români fie chiar câți să-și numere pe degete. *Mile și sutele de mil de Români, cari erau în târg, versat-au toți banii lor în pungile străinilor, o mână de străini, cari trăiesc boiereste în mijlocul nostru, ba ne și stăpânesc, numai pentru că noi nici acum nu voim să înțelegem*

rostul meseriașului, nu voim să înțelegem, că un neam nu poate trăi în cântă vreme nu-și crește meseriași, nu poate mai ales să alcătuească orașe, ear' fără orașe, zadarnică este ori-ce vieță sănătoasă la sate, caei cât câștigă mil de sate, înghit câteva orașe, ear' dacă noi vom fi și pe viitor tot numai muncitorii cari îmbogățim orașele și îngrășăm pe străini, între celelalte națiuni de pe aici tot numai în coadă o să rămânem.

Eată de ce nu putem îndestul să îndemnăm și din acest privilegiu pe frații nostri de la sate să-și dea copiii la meserii, să-și facă cismari, croitori, peltieri, ferari, dogari, măsari și alt-soiu de meserieși, din cari mil de înși ar putea să ducă o vieță cinstită și îmbelșugată.

Sătenii nestri, mai ales cei în stare buna, au un rău obicei: cred că au făcut destul, dacă pentru un copil au cheltuit din greu ca să-și facă preot ori învățător, ba poate chiar avocat. La meserii ori negustorie pentru nimic în lume nu și-ar da însă copiii, aibă ori și câți. Li-se pare că e rușine să umble în surț verde ori de piele, li-se pare că e ceva umilitor a-și ști cerniți pe față și cu mânele sumecate... Nu se gândesc, că chiar și starea cea mai frumoasă, împărțită la 5—6 copii, nu le poate da decât 5—6 copii săraci ori cu o sforică de moșie, până ce dacă din doi-trei facea meșteșugari, îi tericea pe toți, ear' la întărirea neamului și-a dat o parte însemnată.

Doritorii de a ajuta și pe această cale neamul nostru, nu numai îndemnăm pe sătenii români să-și dea copiii la meserii și negustorie, dar' le aducem la cunoștință, că le vom și sta într'ajutor să poată face aceasta. N'au decât să ne scrie și le vom face toate înlesnirile pentru a-și așeza copiii la meșteșugari de treabă.

Imprumuturile pe vii și comitatele. Foia ungurească „*Borászati Lapok*” sub titlul de mai sus și cu datul 30 Octombrie n. a publicat un articol de interes, ca un fel de apel către proprietarii de vii și către comitate.

Crezându-l de însemnată și pentru cetitorii nestri, îl reproducem în întregime.

cu dinții patul puștii Românilor, ear Românil neputând să-i facă alt rău, scupa pe Turci ce gemea cu mâțele scoase — atâta ură și atâta nelegiuire aduce războiul între oamenii liniștiți și cu credință în Dumnezeu!

XVII.

Când s'au văzut coplesii cu totul, Turcii au năzuit să scape la larg. O parte a și scăpat, fugind spre Plevnița cu maimarele redutei, colonelul Sevfet. Dar au spus-o și ei, mai târziu, și putea să vadă ori-cine, că nu de frica morții au eșit la larg, dar ca să nu-și peardă de geaba vieții. Căci de geaba și-le au pierdut cei rămași: aceștia parte n'au putut să fugă, parte au fost rinduiți de Sevfet să se lupte până la moarte.

Și s'au luptat, și au căzut grămadă cu toții, n'au dat armele nici după ce le-au spus ai noștri, că iartă dacă se astempără: n'au conținit cu lupta de loc, așa că nici unul n'a rămas viu, nici unul.

Steagul cel verde trebuia să fie dus după porunca lui Sevfet, în Plevnița, dar ei n'au putut să-l scoată de cu bună-vreme din redută. Iacă pe vremea, când dinspre gura redutei nu năvăliseră dorobanții cu toată mulțimea lor, sergentul ture care purta steagul, se trudia să-și facă loc prin mulțime să iasă cu steagul.

El se feria de Rușii care-i înhideau ceia și se întoarse spre partea Românilor. Avea steagul înfășurat pe lângă prăjină și îl ducea plecat, așa că nu-l băgaseră de seamă nici Rușii, nici ai noștri. Dar năzind pe un clin al redutei, sergentul alunecă în noroiu și căzu, și steagul s'a desfășurat.

Și l'au văzut și Rușii și vânătorii. Unul Grigore Ion s'a și asvirlit spre Turci și a pus mâna pe steag, dar Turcul s'a ridicat iute și cum era bărbat puternic de vreo patru-zeci de ani, a pus mâna în gâtul vânătorului și l'a împins îndărăt trântindu-l în noroiu. Într'această clipă a și început să tragă focuri cu revolverul și spre Grigore Ion și spre alți vânători care năvălau spre el: își înțepenii piciorul stâng în pământ, și stând pe loc, liniștit părea că aștepta pe ai noștri.

Săriră și Turcii și străpunseră în dreapta și în stânga, dar sergentul Valie Nică, în învâlmășeală a pus mâna pe steag și se trudia să-l smulgă. Sări și cel căzut Grigore Ion, și puse și el mâna pe steag. Trăgeau Turcii, trăgeau Români; sergentul ture a căzut străpunș de o baionetă prin piept, dar așa de strins ținea steagul în mâna moartă, că nu îl putură smulge nici ai lor, nici ai noștri.

În urmă, Turcii de pe lângă steag au fost parte trântiți de vânători și ținuți sub genunchi, parte uciiși și steagul a ră-

mas în mâna vânătorilor. Se învâlmășiseră pentru steag și Rușii, și acum au început Rușii cu ai noștri să se încaere pentru el caei Rușii îl voiau în mâinile lor. Și smulgându-l unui dela alții, steagul a fost sfâșiat într'un colț și a rămas cui i-s'a cuvenit, al vânătorilor noștri.

Din multe chipuri ale povestirii, e greu de ales cum a fost într'adevăr: cu luarea steagului. Unii spun că Turcul ar fi căzut de pe parapet, străpunș de dorobanți și că Grigore Ion ar fi smuls steagul din mâna unui mort. Alții, că Turcul ar fi căzut mort în redută, ochii de-un flăcău de pe parapet. Ear alții, alt-fel.

Multe sunt svonuri reușcioase, și Rușii mai ales, de ciudă, au născocit povestea, că steagul nici nu era în redută pe vremea aceea, că fusese scos de Sevfet, și că noi l'am fi găsit târziu după aceea îngropat în pământ. Această poveste avea ca izvor faptul, că Osman își arseze ori își îngropase mai toate steagurile sale: mai bine voină să nu le aibă, decât să le peardă. Și s'au și găsit steaguri îngropate în valea orașului, după arătările Bulgarilor.

A doua zi, vânătorul Grigore Ion cu căprarul și cu sergentul cari i-au dat ajutor, dimpreună cu maiorul vânătorilor, Candiano, au dus steagul la Domnitorul, și după obiceiul ostășesc, i-l'au trântit la pi-

l. Dieta ungară, din punct de vedere politic economic are puțină făptuire de așa însemnată, cum e articolul V de lege din 1896, care sună despre Imprumuturile ipotecare de vii, și care dă pe seama proprietarilor de vii 25 de milioane florint drept imprumut de ipotecă (pe *intabulare*), spre a-și readuce în stare înfloritoare vile, ce până acum erau fără preț.

Faptul, că din aceste Imprumuturi până acum 10 milioane fl. li-s'au dat proprietarilor de vii, este de-o însemnată foarte mare, mai ales dacă ne gândim, că acest imprumut l'au căpătat tot oameni de acia, cari pe altă cale nu puteau ajunge la bani.

Dar e mai mare folosul mijlocit al Imprumuturilor ipotecare de vii. Primind 3—4 oameni 6—800 fl. ca Imprumut ipotecar pe vii, ce până atunci erau privite în mare parte ca fără preț, — prețul viilor puștite de floxeră, perenosporă etc. s'a urcat foarte repede.

Sunt casari, că prețul teritoriilor necultivate dela 50—100 fl. s'a urcat până la 800—1000 floreni de fiecare jugher; în-deobște însă putem de bună seamă lua drept creșcământ în preț 100 de procente.

Indemnul ce prin aceste Imprumuturi li-s'a dat proprietarilor de vii, pentru a planta din nou vile perite, a îmbărbătat și pe acia, cari n'au nevoie de Imprumuturi, și munca s'a pornit în țara întreagă la măsură până acum necunoscută la noi.

Putem dară să socotim Imprumuturile ipotecare de vii ca factorul cel mai însemnat pentru plantarea din nou a viilor noastre. Ar fi însă și o primejdie de tot mare, dacă la împărțirea acestor Imprumuturi, s'ar ivi oare-cari pieleci.

Art. V. de lege din 1896 arată însumit condițiile de Imprumuturi ipotecare asupra viilor.

Unicul Imprumut în Ungaria, al cărui etalon, precum și chipul cum se dau și se plătesc Imprumuturile, le prescrie legea și la care Imprumut economii, cari îl fac, nu sunt expuși la cheltueii mari ce provin din lăcomia institutelor de bani, ori din proposeala agenților etc.

Se știe că 5¼ procente sunt a se plăti camătă după Imprumuturile acestea ipotecare și se știe și aceea, că la ridicarea acestui Imprumut omul nu primește hârtii de ipotecă, ci pentru suta de floreni el căpăta 100 de floreni.

Banca ce dă Imprumuturile acestea, e așa numita „*Banca agrară ungară*”, care are un capital de 12 milioane fl. și în sinul acestui institut e comisiune numită de guvern votează și încheiește Imprumuturile asupra viilor.

Aceste Imprumuturi le putem deci lua ca o lucrare financiară din cele mai reale și mai solide în țeară.

Art. V. de lege din 1896 arată însumit condițiile de Imprumuturi ipotecare asupra viilor.

Samele date ca Imprumutul I banca și-le face întocmai ca și statul și ca toate instituturile de ipotecă, prin contracte.

Atârând împărțirea Imprumuturilor celor 25 milioane florint asupra viilor anume de la vânzarea acestor legate sau contracte, legea s'a îngrijit în tot chipul, ca să și căși îngere credere pe piața financiară europeană, și să aibă trecere acolo.

Paragraful 15 al art. V. de lege din 1896 pune în vedere înființarea unui fond de rezervă, în care se încasează de la tot Imprumutătorii camăta anuală și rata de păști din Imprumuturi.

Fondul de rezervă, în care orice lipsă e dator a o repara erariul, va rămâne întreg și de o potrivă totdeauna cu suma, ce o dă camăta anuală și rata de platire de la toate Imprumuturile făcute.

Asigurat de cătă stat, acest fond de rezervă înfățișează apoi, în afară de puterea financiară a băncii și de teritoriile de vii, pe cari s'au făcut Imprumuturile, acea garanția de stat, că vor și fi exceptate contractele de vii, date de banca cu deplătire în decurs de 20 de ani, și de acia e firesc, că ele, întruind pe lângă garanția hârtiilor ipotecare și pe cea a hârtiilor de stat, formează hârtiile pe deplin asigurate ale publicului mare, care și așează capitalul.

Legatele ori contractele de vii se fac cu o dobândă de 4 la sută, — banca ia după Imprumuturile făcute de dănsa 5¼ procente, asadară ia cu 1¼ procent mai mult, decât cum solvește dănsa proprietarul unui contract în valoare nominală de 100 fl. — pentru cupoanele expirate.

Băncii însă contractul dat în valoare de 100 fl., nu-și aduce 100 fl.

Când s'a pornit Imprumutarea de ipotecă pe vii, banca vindea legatele ca 95—96 fl., perdea deci 4—5 fl. la tot Imprumutul făcut proprietarilor de vii, ceea ce e o laleă cu spesela de emitere făcea 5—6 fl., care perdere o repară în decursul anilor: 1¼% plus de interese plătit de cătă Imprumutătorii.

Dacă ar fi rămas piața financiară europeană în starea de mainainte cu vreo 2—3 ani, când încă nu era tocmai în cântătoare, și dacă s'ar vinde pentru 95—96 fl. legatele de vii, atunci chestia Imprumutării de ipotecă nu ar da de piedeci.

Dar' nu s'a întâmplat așa.

cioare. Era de față și împăratul Rușilor cu generalii săi. De aici a început ciuda Rușilor.

Pentru el a fost și mai târziu ceartă. Rușii ne cereau și steagul și cele cincă tunuri, pe cari le aveau Turcii la Grivița, și cari acum căzuseră în mâinile noastre ca și când numai ei ar fi cucerit reduta, ear noi nici n'am fi fost pe-acolo. Dar s'a făcut dreptate, în sfatul generațiilor; Rușii au primit două tunuri ear noi trei. Steagul a rămas al nostru, caei noi l'am smuls.

Pe înopțate reduta era cucerită pe deplin. Maiorul Candiano al vânătorilor intrase în redută săzind peste parapet, înainte de smulgerea steagului, și a fost o întâmplare cu mult noroc că n'a perit, caei se amestecase printre luptători și trăgea cu revolverul în Turci și-i isbea cu sabia.

Și tot s'adunau Români și Rușii în redută, s'adunau mereau ca să mai doboare cele din urmă rănășițe ale Turcilor din redută.

Îndată ce Turcii cu Sevfet ieșiră din ea, cei din Plevnița au început să bată cu urgie spre Grivița, caei acum nu mai era a lor. O ploaie de plumbi a început să suere peste redută — toate puterile Plevniței se ridicară să bată în Grivița dar era degeaba, caei pe parapetul ei căpitanul Pruncu înălțase steagul românesc al dorobanților din Roman.

NOUTAȚI

Arad, 10 Noembrie 1899.

Deputat nou congressional. In districtul consistoriului gr. or. din Oradea-mare Joi, in 28 Octomvrie (9 Noemvrie), au fost alegerile de deputați congressionali din cler. In primul colegiu al Orazii-mari, format de preoții din protopresbiteratele Oradea-mare și Peștea, a fost ales părintele *Vasilie Mangra*. Din celelalte cercuri știri nu ni-au sosit încă.

Săntirea bisericii noue rom. gr-or. din Soborșin se va întâmpla in 8/20 Noemvrie a. c. (ziua sf. Atchangelt) prin Prea-ntunția Sa dl episcop diecesan *Iosif Goldiș*. După actul sfințirii va urma prânz comun in restaurantul din loc, ear' seara va fi petrecere cu joc in favorul bisericii, in sala cea mare a hotelului „Cerbul de aur”. Onorata inteligență română prin aceasta este rugată a lua parte in număr cât se poate de mare la această rară festivitate. Prețul la banchet, de persoană: 2 fl 20 cr; la petrecere, de persoană: 1 fl., de familie: 2 fl. Inainte promitem, că On. intelegință va fi deplin satisfăcută cu toate; masa comună se va da, va fi cât se poate de bogată, ear prețul relativ eștin. Aceia dintre onorații membri ai inteligenței noastre, cari doresc a lua parte și la prânzul comun ce se dă la această ocaziune, să binevoiască a se anunța cât mai în grabă subscrișului pentru orientare. Soborșin, la 9 Nov. n. 1899.

Iosif Rogyan,
parochul locului.

Tinerimea recunoștoare. Din *Cluj* scrie, că Sămbăta trecută tinerimea universitară română de acolo împreună cu membri fruntași ai inteligenței române clujene au arangeat acolo sərbări și manifestații de recunoștință și pietate pentru mult regretata doamnă binefăcătoare a tinerimei și a națiunii, *Ioana Bădiliă*. Tinerimea recunoștoare împreună cu comitetul desp. „Asociațiunei” de acolo au dat anume *perastas* in ambele biserici române din Cluj, ear' in biserica română gr. or. părintele protopop *Tuliu Roșescu* a rostit din acel pulegiu o frumoasă vorbire in memoria binefăcătoarei defuncte. După incheierea acestui act de pietate, tinerimea universitară a jmur apoi in casina română o ședință festivă in memoria defunctei, la care a participat un public numeros. Cu acest pulegiu dl avocat *Dr. A. Isacu* a rostit un admirabil discurs ocașional, care a răsunat adânc in inimile auditoriului, și s'au votat adrese de cea mai sinceră comădă și distinsei mame și soțului iubit al doamnei decedate.

La urmă tinerul student in drept *G. Dubleș* a făcut și s'au primit unanim și cu mare însuflețire următoarele propuneri:

1. In semn de recunoștință cea mai profundă și spre glorificarea generosității doamnei „estatoare doamnei Bădiliă”, tinerimea universitară română din Cluj, decide ca să facă an, pe lângă parastase la ambele biserici să aranjeze o ședință festivă specială in memoria defunctei mustrone și să se scrie biografia doamnei Bădiliă și punctele însemnate din testament.

2. Tinerimea universitară română decide redactarea unei adrese către comitetul central al „Asociațiunei”, semnată personal, pentru ca in proxima adunare generală să prezente propunerea tinerimei: să se înființeze o comisiune să se oblige la rebonificarea onorabilă pe seama doamnei.

Noua parochie română gr. or. in *Mediova*. La timpul seu am amintit și la acest loc despre despărțirea ierarchică a Românilor din *Panciova* de către Sărbii. Actul acestei totale despărțiri s'a săvârșit in dimineața trecută (5 Noemvrie st. n.) in *Panciova*, in casa diecesană, fiind de față:

representanții delegațiunilor pentru despărțirea ierarchică, apoi ai consistoriului de la *Caransebeș* și reprezentantul autorității politice a orașului. Se așteaptă acum numai întârzierea actului din partea consistoriului diecesan, pentru-ca noua parochie să-și poată începe activitatea sa, spre mărirea bisericeii, spre binele și fericirea poporului.

Conferența de toamnă a învățătorilor nostri confesionali din protopopiatul *Aradului*, ținută Mercuri (8 l. c. n.) in frunțașă comună *Nădlac*, după cum ni-se spune, a avut un succes bun, atât in agendele sale pedagogice-didactice, cât și in cele administrative și sociale. Toți învățătorii tractului și-au dat silința și de astădată, ca să reprezente in chip demn și serios poziția lor de învățători. Poporul nădlăcan și-a primit bine, cu dragoste și cu toată bunăvoința. Un raport amănunțit despre decursul acestei conferențe vom publica in numărul duplu viitor.

Pentru masa studenților din *Brașov* au mai contribuit: Institutul de credit și economii „*Bocșana*” 20 fl.; *Nicolae* și *Maria Muntean* din *Hunedoara* din inculentul nunței lor de argint 10 fl.; dna *Maria Costescu* din *Iasi* 20 lei; institutul de credit „*Cordiana*” câte-o cotisație anuală de cel puțin 10 fl.; învățătorii români din districtul *Făgăraș*, intruniți in conferență, 5 fl. și institutul de credit și economii „*Bistrișana*” 5 fl.

Alegere de notar. In comuna *F. Varșand* s'a făcut alegere de notar in 4 Noemvrie st. n. sub conducerea fisolgabierului *Păris*. Concurenți și candidați au fost: *Alexiu Ardelean*, *Efrem Barbu*, *Balogh János* și *Vass Gustav*, dintre cari ales a fost *Balogh János* cu maremajoritate de voturi.

„Societatea rom. de cântări și musică in *Caransebeș*” in adunarea generală din 26 Octomvrie a. c. s'a constituit pe anul 1899/900 alegând președinte: pe domnul *Nicolae Velcu*; notar: pe dl *Achim Aliontie*; cassar pe dl *Ioan Mihai*, ear de membri in comitet pe d-nii: *Constantin Pepa*, *Nicolae Popovici*, *George Jumanca*, *Ioan Harambașa* și *Ioan Șeșoșan*.

Executori închiși in pivniță. O foaie unguerească din loc primește din *Gy. Varșand* știrea, că proprietarul român de acolo *Alexandru Pașca*, a dat zilele acestea o lecție de tot hazlie executorilor de dare ce-i veniseră pe cap. Anume, juratul comunel *Osomós György* și executorul *Ditrich János* s'au dus la dînsul să cuprindă unele lucruri pentru o restanță de dare. Dl *Pașca* s'a purtat cu dînsii in toată blîndeța și nu li-a spus nici o vorbă supărătoare. Când însă d-nii execuțenți s'au dus in pivniță ca să cuprindă vinurile dintr'însa, proprietarul *Pașca* a tras ușa după sine și i-a încuiat pe amîndoi in aerul și n'întunecimea pivniței. Rămăși astfel in arest, d-nii execuțenți au început să strige și să bubue pe la uși, pe la ferestri, — nimeni însă nu s'a ivit să-i elibereze. Abia numai de tot tîrziu, auzînd din uliță mai mulți trecători șgomotul și strigătele arestaților, s'au grăbit și li-au deschis ușa. — Asta ar fi întâmplarea, și sigur, că ea li va și ține pe d-nii execuțenți o bună vreme departe de pragul casei dlui *Pașca*.

Apetitul voluntarului. Sub acest titlu se vestește din *Budapesta* următoarea întâmplare: Voluntarul honved, *Szemerl Béla* arătînd semne de înveninare, a fost dus in spitalul honvezesc. La început doctorii credeau, că voluntarul *Béla* a încercat el însuși să se sinucidă prin otrăvă; in urmă însă cu totul altă belea i-s'a găsit. Și anume eată ce: Un camarad al său primise de-

acasă dela sat un pachet cu de-ale mîncării, ceea-ce honvedului *Béla* i-a căzut tronc la — stomac. S'a pus și a mîncat de colo: 22 pogăcele, 1/2 chilo de slănină, câteva bucăți de plăcintă cu brînză, ear peste astea — un litru de sodă cu lămăie. Toate la un loc au pricinuit volun'arului *Béla* o boală, care Mercuri după amiază i-a curmat zilele in cele mai cumplite dureri.

Un mediu spiritistic foarte ciudat. In *Budapesta* trăiește o femeie foarte ciudată. Se cheamă *Teresia Vallent*, soția unui musical, *Matia Vallent* de acolo. Foarte mult se vorbește despre dînsa nu numai in capitală, ci și in depărtări mari. Au scris despre ea și foile, ca despre o adevărată minune. In starea ei de somnambulă (lunatică) ea are darul să facă cele mai admirabile și mai artistice desemnuri despre locuitorii și despre fauna din lună, pe cari in acest stadiu abnormal se pare a-i vedea in realitatea lor. Până chiar in cele mai depărtate cercuri ale spiritiștilor se ocupă de această femeie fenomenală, care a și primit invitări de la felurite reuniuni de spiritiști: din *Viena*, *Briiu*, *Berlin*, *Paris* și *Londra*, ca să meargă in numitele orașe, spre a se produce. Aceasta in *Viena* era să se întemple in zilele 17—19 luna trecută, însă direcția poliției, din considerații față de public, a interzis producțiunile auzitate. Orgnul spiritistic „*Rejtelmek Világ*”, ce apare in *Budapesta*, a vestit mai zilele trecute că, la invitarea câtorva personagi din societatea înaltă a capitalei ungare, pe la mijlocul lunii acesteia va veni la *Budapesta* însuși vestitul și marele scriitor astronom francez, *Camil Flammarion*, ca să studieze desemnurile din lună ale acestui mediu, ale acestei femei ciudate, care, in stadiul ei normal, nu e in stare să facă nici cea mai simplă schiță a unui desemu.

O tineră doamnă română se oferă ca menajeră la vr'o casă bună in provincie, pe lângă condițiuni modeste. — A se adresa la administrația „*Tribunei Poporului*”.

In cancelaria domnului **Petru Truția, avocat in Arad** se primește un *Candidat de avocat român.* Condițiuni favorabile.

In cancelaria advocației a domnului **Dr. Vasile Fodor, in Abrud** se caută un tiner român ca scriitor in cancelarie. Se prefer cei cari au absolvat pedagogia. Doritorii se vor adresa dlui *Dr. V. Fodor*.

„Reuniunea economică”.

Orăștie, 8 Noemvrie.

Sămbăta trecută s'a înființat aici „*Reuniunea economică*” a Românilor. Au fost de față nu numai fruntașii din oraș, dar și din giur și semnele dovedesc, că *Reuniunea* aceasta va fi locul de întîlnire al tuturor Românilor cu dor de propășire.

Președinte s'a ales dl *dr. I. Mihu*, vrednicul bărbat care mai mult a alergat intru înființarea *Reuniunii*; vicepreședinti d-nii *V. Domșa* și *A. P. Barcianu*; secretar: *I. Moța*; cassar: *Belei*, econom *Baicu*. Ear in comitet sau ales d-nii *I. Mihai*, *N. Vlad*, *D. David*, *dr. S. Moldovan*, *dr. A. Munteanu*, *I. Lăzăroiu*, *D. Rob* și *A. Boca*, din *Orăștie*; din jur; *N. Andreiu*, *I. Fleșeriu*, *I. Indrieș* și *N. Mihăila*.

In curînd comitetul va scoate un apel arătînd ținta ce urmărește și

calea ce-și trage pentru ajungerea scopului. Să fie într'un ceas bun.

Poșta administrației.

Dlor: *Iosif Bojenscu* in *Șistarov*, *Petru Santeiu* și *Teodor Busigan* in *Chitighaz*: Am primit abonamentul. Vă mulțumim.

Dlul *George Gudian* in *Ciacova*: Greșeala era, că ați scris rău numele. Altcum suntem acum in regulă. Am primit.

Dlul *Bordea Pascu* in *Brad*: Cărți de vânzare avem numai cele publicate ca sfătătoare la administrația „*Tribunei Poporului*”.

ULTIME ȘTIRI

Plecarea din Ecica a arhiducelui Ferdinand.

Mercuri la amiază a plecat din Ecica-română arhiducele Ferdinand, care a fost acolo oaspele contelui Harnoncourt. Poporul întreg i-a făcut ovațiuni însuflețite, conducîndu-l la gară cu banderiu.

Moștenitorul de tron era foarte vesel și a spus tuturor: „In curînd, la revedere!”

La vînătoarele ce s'au ținut, arhiducele a împușcat o gramadă de vulpi. Plăcerea cea mai mare a avut-o însă Duminică după amiază, când a stat să privească jocul (hora) flăcăilor și a fetelor din sat, pe cari i-a lăudat și câror a împărșit daruri.

Răsboiul din Transvaal.

Toate telegramele ce sosesc despre acest răsboiu, trec prin mînilo și cu învoirea Englezilor. De când a eșit deci vestea că Englezii au suferit înfrîngeri la *Ladysmith*, știrile ce au mai sosit nu lămuresc nimic. Din *Londra* se scrie numai, că se trimis într'una trupe in *Transvaal*, ceea-ce ar dovedi, că *Burii* le dau de lucru Englezilor.

Eri venise telegrama că *Burii* au făcut să sară in aier două pulvarii engleze. Detunăturile au fost ceva îngrozitor.

ECONOMIE.

Grâne.

Prețurile de la 4 Noemvrie.

	Arad:	B.-Pesta
Grâu Aprilie fl.	7.17—7.40 fl.	8.28—8.37
Septemvrie	„	8.12—8.13
Cucuruz vechiu	5.—5.20	5.04—5.08
nou	4.—4.10	5.14—5.15
Orz vechiu	„	5.90—6.00
nou	5.50—5.60	6.—6.10
Secară Apr.	5.60—5.70	6.70—6.71
vechiu „	„	6.20—6.45
Ovăs Apr.	4.40—4.50	5.18—5.20
Oct.	„	4.90—5.28

Cursul pieții din Arad.

Hărle-monetă română	Cump. fl.	9-48	vînd	9-52
Lire turcești	„	„	„	„
Imperial (15 R. aur)	„	18.90	„	19.—
Ruble rusești 100 k	„	126.—	„	127.—
Galbeni	„	5.58	„	5.62
Napoleon-d'orf	„	9.48	„	9.55
100 Marce germane	„	58.50	„	58.95
Livre sterling	„	11.90	„	12.50

Porci:

(Piața Steinbruch)

Ungari; greutate:		
bătrani	320—380 kg.	40—42. cr. p. kg.
tineri	320—390	„ 44—44.5 „ „
„	250—390	„ 44—45 „ „
„	până 250	„ 45—46 „ „
mijlocie	240—260	„ 47.5—48 „ „

Editor: *Aurel Popovici-Barcianu*. Red, respons.: *Ioan Russu Șirianu*.

Din „Biblioteca Teatrală” au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1. „Soare cu ploaie”, comedie într'un act de Iosif Vulcan: 20 cr. Nr. 2. „Idil la țară”, comedie într'un act, localisată de Maria Bănuțescu după Juin și Flerx: 20 cr. Nr. 3. „Biletul de tramvai”, comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu: 15 cr. Nr. 4. „Un om buclucăș”, comedie într'un act localisată de Maria Bănuțescu, după M. Miché și Labiche 20 cr. Nr. 5. „Trei doctori”, comedie într'un act localisată din I. germană de Virginia A. Vlaicu: 20 cr. Nr. 6. „Pălăria cișornicarului”, comedie într'un act, de Mdm. Em'c de Girardin, localisată de A. G. N.: 25 cr. Nr. 7. „Unde dai și unde creapă”, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliu Popescu 25 cr.

*

„Drepturile, datorințele și responsabilitatea membrilor de direcțiune”, de Alfred Kormos, trad. de Constantin Pop, funcționar la „Albina”. Carte foarte importantă pentru membrii din direcțiunea tuturor institutelor de bani și a ori-cărora societăți pe acții. Costă 1 fl. 50.

Gramatica Română pentru învățământul primar, partea I. de Ioan Petran, profesor siminarial (apărută în Arad, 1898 preț 15 cr.) e aprobată de Ven. Consistor din Arad. Venitul curat al acestei cărți didactice este destinat pentru înființarea unui fond, din care să se premieze învățătorii noștri, cari se vor distinge pe terenul învățământului și, îndeosebi, în propunerea limbii materne. Se poate comanda și dela adm. „Tribunei Poporului.”

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși inși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de imprumuturi, rog cu toată stîmă pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

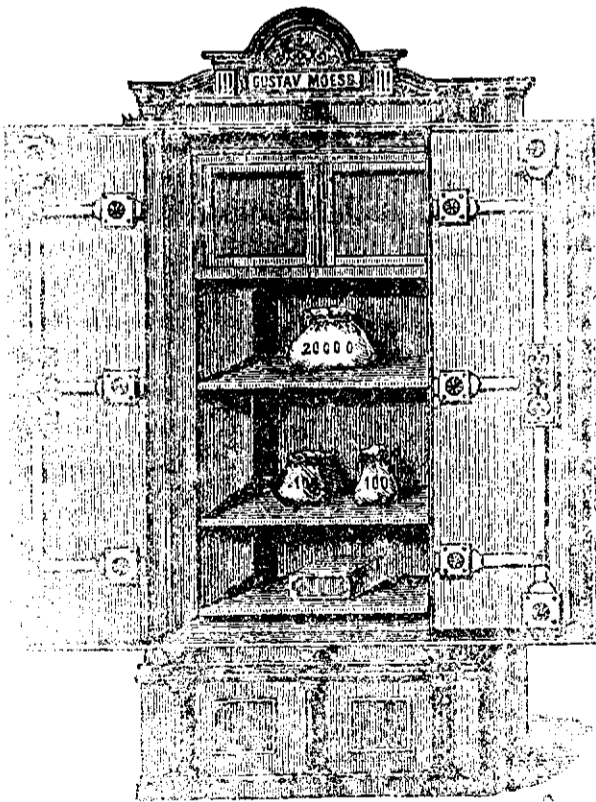
Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4½ și 5%
pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moșii 220 — 60

Szűcs F. Vilmos

ARAD, F6-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Fabrică de Casse.

În atelierul meu se construiesc

Casse de fer

obiceinute, din cel mai solid material, sigure contra focului și spargerei.

Casse-Panczer

pentru bănel, construite din cel mai veritabil oțel.

Ori-ce spargere e absolut imposibilă fie cu ori-ce instrument anume meșteșugit pentru scopul acesta.

Garantez pe deplin că în termen de 24 oare aceste casse nu se vor pute găuri.

Rog deci On. public, care are trebuință de Casse de fer, să mă onoreze cu încrederea și cu comanda sa, asigurându-l că va fi pe deplin satisfăcut.

Pentru biserici și comune liferez casse pe lângă solvire în rate după învoială.

Lista prețurilor gratuit și franco.

Cu distincă stimă:

GUSTAW MOESS

fabrică de casse

SIBIU Strada Poplăcei-mari Nr 8.

366 9—

Calindarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim călindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. porto postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului”.

La comande mai mari de 10 exemplare dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului”.

A apărut în tipografia noastră și se află de vânzare

la

Administrația „Tribunei Poporului”

sub numirea

„AMICUL POPORULUI”

„îndreptător în cauze administrative și judecătorești pentru poporul român”

de TITU VUCULESCU pretor,

cu prețul de 50 cr. plus 5 cr. porto postal.

O carte în adevăr folositoare pentru popor, care cuprinde sfaturi și învățături de foarte mare folos pentru toate treburile și trebuințele poporului.

Administrația

„Tribunei Poporului”